

Basisboek Stelsel Natuur en Landschap

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	Uitgangspunten Stelsel Natuur en Landschap (SNL)	2
1.2	Voor wie geldt het SNL?	5
1.3	Ontstaan en ontwikkeling van het SNL	5
1.3.1	Veranderingen in de tijd: herziening SNL	6
1.4	Agrarisch natuur- en landschapsbeheer	6
1.5	Natuurbeheer	7
2	Beleidskader	8
2.1	Europees kader natuur en landschap	8
2.2	Rijksbeleid natuur en landschap	8
2.3	Provinciaal beleid	10
2.4	Aanpalend beleid	11
2.4.1	Programma Aanpak Stikstof (PAS)	11
2.4.2	Wet natuurbescherming (Wnb)	11
2.4.3	Vogel- en Habitatrichtlijn	11
2.4.4	Vergoeding ganzenrust- en foerageergebieden	11
2.4.5	Meer informatie over (aanpalende) natuurwetten en –regelgeving	11
3	Instrumenten SNL	12
3.1	Subsidiering	12
3.1.1	Subsidieregeling/Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer (SVNL)	12
3.1.2	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur- en Landschapsbeheer: subsidie voor investeringen en functieverandering	14
3.2	Natuurbeheerplan	16
3.2.1	Sturing op doelen met het natuurbeheerplan	16
3.2.2	Natuurbeheerplan: beheertypenkaart, agrarische leefgebieden en ambitiekaart	17
3.2.3	Operationaliseren beleidskeuzes in natuurbeheerplan	17
3.2.4	Voorlichting en begeleiding	18
3.3	Index Natuur en Landschap	19
3.3.1	Natuurbeheer (N)	19
3.3.2	Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (A)	19
3.3.3	Landschapselementen (L)	19
3.3.4	Bekostiging	20
3.4	Certificering	21
3.4.1	Stichting Certificering SNL	21
3.4.2	Kwaliteitshandboek en Programma van Eisen	22
3.4.3	Soorten certificaten	23
3.4.4	Certificering aanvragen	23
3.4.5	Controle gecertificeerde natuurbeheerders en organisaties via audits	24
3.5	Monitoring	25
3.5.1	Monitoring natuurbeheer	25
3.5.2	Monitoring agrarisch natuur- en landschapsbeheer	25
3.5.3	Monitorings- en rapportagesystematiek op drie niveaus	26
3.6	Informatiemodel Natuur (IMNa)	26
3.7	Catalogus Groenblauwe Diensten	27

4	Subsidie- en uitvoeringsproces	28
	4.1 Openstellingsbesluit	28
	4.2 Subsidietraject: van aanvraag tot betaling	28
	4.2.1 Subsidie Agrarisch natuur- en landschapsbeheer en water	30
	4.2.2 Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer	31
	4.3 Monitoring	33
	4.4 Controle door NVWA	33
5	Beheerorganisatie SNL	34
	Beheerorganisatie SNL vanaf 2018	35
6	Financiële consequenties en uitvoering	36
	Begrippenlijst	37
	Begrippen	38

1 Inleiding

In het basisboek SNL leest u alles over het Stelsel Natuur en Landschap (SNL). Via het SNL verlenen provincies subsidie voor behoud en ontwikkeling van (agrarisch) natuur en landschap in Nederland. Provincies zijn op basis van het Bestuursakkoord natuur (2011) en het Natuurpact (2013) verantwoordelijk voor het natuurbeleid. In het Natuurpact zijn de ambities vastgelegd voor de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027. Provincies moeten vanuit deze verantwoordelijkheid zorg dragen voor een goede uitvoering van het natuurbeleid. Dat doen zij samen met maatschappelijke partijen, zoals natuur- en milieuorganisaties, agrarische collectieven, natuurcollectieven, waterschappen, gemeenten en burgers. In dit basisboek is de algemene situatie beschreven. Provincies kunnen hier op punten van afwijken.

Met de decentralisatie van het natuurbeleid hebben de provincies een regierol gekregen. De regierol geldt zowel voor afstemming van beleid tussen overheden als voor beheer tussen (groepen van) beheerders. Net zoals afstemming in beheer op gebiedsniveau tot betere resultaten leidt, geldt dat ook voor het beleid.

In het SNL is subsidie mogelijk voor natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer en landschapsbeheer. TerreinBeherende Organisaties (TBO's), natuurcollectieven, grote particuliere grondeigenaren en collectieven van agrariërs die landbouwgrond beheren kunnen een vergoeding krijgen voor het beheer en de inrichting van (agrarische) natuurgebieden en landschappen. De subsidie geldt voor een periode van zes jaar. In het SNL is de begindatum van de subsidie altijd 1 januari. De provincies begrenzen en beschrijven in het natuurbeheerplan de gebieden waar beheerders subsidie kunnen krijgen voor het beheer en de ontwikkeling van natuur, agrarische natuur en landschap. In het provinciale openstellingsbesluit staat of de subsidie wordt opengesteld en hoeveel subsidie beschikbaar is.

1.1 Uitgangspunten Stelsel Natuur en Landschap (SNL)

De uitgangspunten van het SNL zijn:

- Verschil tussen agrarisch beheer en natuurbeheer.
- Uniformiteit in 12 provincies: landelijke systematiek.
- Ruimte voor maatwerk binnen de landelijke kaders.
- Gebiedsgerichte benadering en samenwerking stimuleren tussen alle partijen die natuur en landschap beheren en bijdragen aan natuurdoelstellingen.
- Afrekenen op instandhouding van het beheertype in plaats van resultaatverplichting.
- Certificering: verantwoordelijkheid bij de beheerders. Kwaliteitsborging van beheerders door certificering.
- Regels zoveel mogelijk beperkt tot Europese eisen.
- Voor agrarisch beheer en voor natuurbeheer een op hun beheersoort toegesneden vergoedingssystematiek.

Agrarisch beheer en natuurbeheer

In het SNL wordt onderscheid gemaakt tussen agrarisch beheer en natuurbeheer. Elk van deze beheervormen heeft eigen uitgangspunten en een eigen werkwijze. Agrarisch beheer is vanaf 1 januari 2016 georganiseerd via 40 gecertificeerde agrarische collectieven. Individuele agrarische natuurbeheerders kunnen zelf geen subsidie meer aanvragen. Natuurbeheerders die minder hectares grond hebben en beheren dan door de provincie bepaalde drempelwaarde kunnen zich vanaf 1 januari 2017 alleen nog aansluiten bij een gecertificeerd natuurcollectief. Natuurbeheerders die meer hectares

grond hebben en beheren dan de door de provincie bepaalde drempelwaarde, kunnen een individueel subsidiecontract afsluiten mits zij gecertificeerd zijn.

Natuurbeheerders met Nederlandse natuurground kunnen subsidie ontvangen voor natuur- en landschapsbeheer. Dit kan alleen als de percelen zijn begrensd en opengesteld voor subsidie in een provinciaal natuurbeheerplan. Verenigingen van agrarische natuurbeheerders (agrarische collectieven) kunnen subsidie ontvangen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Ook dit kan alleen als de Nederlandse landbouwpercelen zijn begrensd en opengesteld in een provinciaal natuurbeheerplan.

Uniformiteit in 12 provincies: landelijke systematiek

Het SNL is een landelijk stelsel. Door zo veel mogelijk uniformiteit tussen provincies na te streven bij de uitvoering ervan, kunnen de uitvoeringslasten sterk worden beperkt. Ook kunnen de provincies van elkaar leren, sturen en eenduidig rapporteren. De provincies hebben gezamenlijk, in afstemming met beheerders, instrumenten voor het SNL ontwikkeld. Denk aan het natuurbeheerplan, de Index Natuur en Landschap, het Informatiemodel Natuur (IMNa), modelverordeningen en -regelingen, certificering en monitoringsmethoden. Deze instrumenten maken het mogelijk om te komen tot een uniforme, efficiënte en afgestemde uitvoering.

Ruimte voor maatwerk

Binnen het landelijke stelsel en de gezamenlijke afspraken met rijk en beheerders bepalen de provincies hun eigen beleid en maken ze eigen beleidskeuzes, vastgelegd in het natuurbeheerplan en openstellingsbesluit. Ze stellen financiën beschikbaar en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het SNL.

Gebiedsgerichte benadering, samenwerking stimuleren

Het SNL is een landelijk subsidiestelsel voor natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer, dat ruimte biedt voor gebiedsgericht samenwerken. Door de samenhang tussen natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer te bekijken en alle gebiedspartijen te betrekken, kan een gebied optimaal beheerd worden. De provincie heeft de rol van regisseur. Overheden, beheerders, collectieven en andere gebiedspartijen werken samen bij het bepalen van de doelen in het gebied. Alle betrokkenen (provincies, TBO's, collectieven, (agrarische) natuurbeheerders en waterschappen) dragen bij aan het realiseren van de vastgestelde doelen voor het gebied.

Afrekenen op uitgevoerd beheer

Agrarische beheerders worden afgerekend op instandhouding van het beheertype en niet op het behaalde resultaat. Op de eerste plaats rekenen de provincies op de deskundigheid van de beheerders. De kwaliteit van het beheer wordt daarnaast gewaarborgd via monitoring, certificering met de daarbij behorende audits en via controle. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar voor kwaliteitsverbetering van bestaande natuur en inrichting en functieverandering van landbouwgrond naar natuurgrond.

Certificering: verantwoordelijkheid bij de beheerders

Met certificering van de beheerder of het collectief laat de overheid zien vertrouwen te hebben in de werkwijze van de beheerder of het collectief. Daarnaast zijn de voorwaarden voor de beheerkwaliteit geborgd met certificering. Sinds 1 januari 2016 is certificering verplicht voor agrarische collectieven en sinds 1 januari 2017 geldt dit ook voor natuurcollectieven en particuliere natuurbeheerders. Provincies bepalen de natuurdoelen, maar de beheerders en/of collectieven zijn zelf verantwoordelijk voor de beheeractiviteiten die zij in het gebied nemen om de natuurdoelen te realiseren.

Regels zoveel mogelijk beperkt tot Europese eisen

Europa stelt regels aan staatssteun en controle op de inzet van geld uit het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3). In het SNL zijn de regels zoveel mogelijk beperkt tot de eisen van Europa. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) vertaalt de Europese verplichtingen in nationale doelen. Ook houdt LNV in het oog of het agrarisch natuur- en landschapsbeheer wordt uitgevoerd volgens de eisen van de EU-conformiteit (de omschrijving van Europese regels plus invulling die de lidstaat Nederland daaraan heeft gegeven).

Op beheersoort toegesneden vergoedingssystematiek

Voor het ANLb vindt de bekostiging plaats op basis van de zogenoemde koppeltabel. Dit is een overzicht van de mogelijke beheeractiviteiten per leefgebied en functie en de maximale vergoedingen daarvoor. Voor de beschikkingen voor agrarisch natuurbeheer die voor 2016 zijn afgesloten zijn de vergoedingen gebaseerd op het mozaïek van beheeractiviteiten die in een leefgebied plaatsvinden. De vergoedingen voor het beheer van natuurterreinen, conform de natuurbeheertypen, zijn gebaseerd op gemiddelde standaardkostprijzen voor gemiddeld beheer in heel Nederland. Provincies stellen per beheertype jaarlijks de beheervergoedingen vast.

1.2 Voor wie geldt het SNL?

Het SNL gaat uit van een samenspel van alle partijen die bij het beheer van het landelijk gebied betrokken zijn en een bijdrage (kunnen) leveren aan de doelstellingen van de natuurkwaliteit. Een primaire rol in dit stelsel is weggelegd voor de beheerders, al dan niet georganiseerd in een agrarisch of natuurcollectief. Overheden en waterleidingmaatschappijen komen in principe niet voor subsidie in aanmerking.

Agrarische collectieven

Een agrarisch collectief is een samenwerkingsverband van agrariërs en grondgebruikers die Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) uitvoeren in een bepaald gebied. Er zijn ongeveer 40 collectieven in Nederland. Voor de ANLb-subsidie komen alleen agrarische collectieven met een SNL-certificaat in aanmerking. Het collectief is eindbegunstigde van de subsidie. Zij sluiten zelf de contracten met de agrarische natuurbeheerders af en voeren voor een deel ook zelf de controle en handhaving uit.

Agrarische natuurbeheerders

Agrarische natuurbeheerders zijn agrariërs die natuurbeheer uitoefenen op landbouwgronden.

Natuurcollectieven

Een natuurcollectief is een gecertificeerd samenwerkingsverband (een (coöperatieve) vereniging) bestaande uit terreineigenaren die zelf te klein zijn om individueel subsidie aan te vragen, en terreineigenaren die zich vrijwillig hebben verenigd om natuurbeheer uit te voeren. Het collectief is eindbegunstigde van de subsidie. Zij sluiten contracten af met de individuele eigenaren.

Particuliere natuurbeheerders

Particuliere natuurbeheerders zijn eigenaren of erfpachters die grond in eigendom hebben met een natuurbestemming. Sommige groepen daarbinnen maken gebruik van de dienst van koepelorganisaties, zoals de Unie van Bosgroepen en de Natuurcollectieven. Deze organisaties ondersteunen hun leden in het beheer door subsidieaanvragen te doen en te helpen bij de uitvoering van het beheer. Ook vallen hieronder organisaties die grotere oppervlakten natuurterrein beheren en zelf personeel in dienst hebben. Zoals Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe, Stichting Twickel, Landgoed-BV's.

Terreinbeherende organisaties

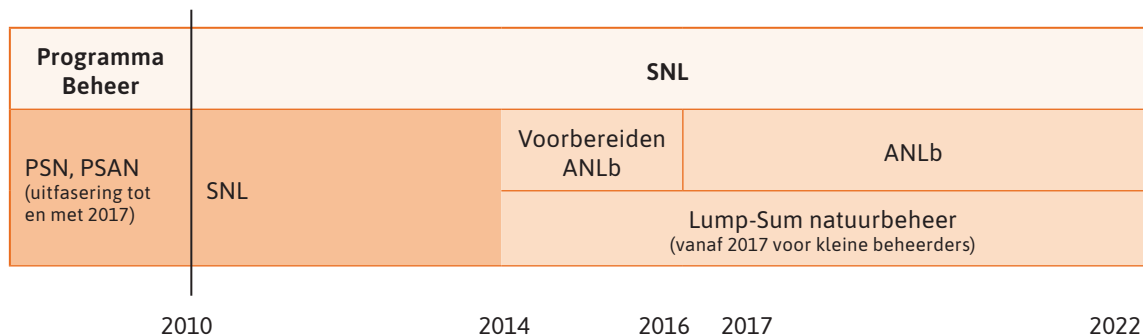
Terreinbeherende organisaties (TBO's) zijn stichtingen en verenigingen die professioneel natuurbeheer als hoofddoel hebben. Denk aan Natuurmonumenten, Landschappen.nl en Staatsbosbeheer. Ook de Unie van Bosgroepen wordt tot de TBO's gerekend.

1.3 Ontstaan en ontwikkeling van het SNL

Het Programma Beheer (PB), het eerdere subsidiestelsel voor (agrarisch) natuurbeheer met de (Provinciale) Subsidieregelingen Natuurbeheer en Agrarisch Natuurbeheer dat liep vanaf 2000, werd door de Europese commissie, beleidmakers en uitvoerders ervaren als te weinig efficiënt en effectief. Het PB bleek bovendien te rigide en gedetailleerd in de uitvoering. Hierdoor waren er onvoldoende mogelijkheden voor regionaal maatwerk. Bij de decentralisatie van PB als onderdeel van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) per 1 januari 2007 is afgesproken dat de provincies een vereenvoudigd stelsel voor natuurbeheer zouden invoeren. Dit werd het SNL. Een van de doelen bij de gefaseerde invoering van het SNL vanaf 1 januari 2010 was het terugbrengen van de uitvoeringskosten. Door afstemming en samenwerking met alle betrokken partijen, waaronder het ministerie van LNV en Staatsbosbeheer, is synergie en methodische uniformiteit bereikt voor het complete natuurdomein.

1.3.1 Veranderingen in de tijd: herziening SNL

Sinds 2011 heeft in het kader van het Bestuursakkoord natuur een heroriëntatie plaatsgevonden op het SNL om te komen tot lagere uitvoeringslasten en een eenvoudigere uitvoering.

2014: Lump sum-overeenkomsten natuurbeheer

Voor het natuurbeheer heeft heroriëntatie van het stelsel vanaf 2014 geleid tot het invoeren van lump sum-overeenkomsten (prestatieafspraken op hoofdlijnen) voor natuurbeheerders met meer dan 75 hectare grond. Vanaf 2017 geldt de lump sum ook voor de collectieven van kleine beheerders. Dit wordt onder onderdeel 1.5 verder toegelicht.

2016: Herziening stelsel voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Sinds 2014 was subsidie voor agrarisch natuurbeheer alleen nog mogelijk via deelname aan een collectief beheerplan. Dit was een gezamenlijk plan voor al het agrarisch natuurbeheer in een bepaald gebied. Door de provincies benoemde gebiedscoördinatoren stelden dit plan op en maakten jaarlijks afspraken met de deelnemende beheerders over het agrarisch natuurbeheer in een gebied. Dit was de opmaat naar het vernieuwde stelsel voor ANLb dat op 1 januari 2016 in werking is getreden. Kern hiervan is meer focus en samenwerking in het agrarisch natuurbeheer: een intensievere inzet op de meest kansrijke gebieden moet leiden tot meer effectiviteit en efficiëntie.

2017: Collectief natuurbeheer en hectaregrens natuurbeheer

Sinds 2017 worden aan natuurbeheerders en collectieven eisen gesteld ten aanzien van certificering (onderdeel 3.4) en het beheer van een minimaal aantal hectare (onderdeel 1.5).

1.4 Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Het ANLb is een belangrijk instrument voor het realiseren van de (internationale) natuurdoelen, vanwege de bufferfunctie en de ondersteunende en verbindende functie die agrarische gebieden vervullen rondom natuurgebieden. Het ANLb ondersteunt het beheer van natuurgebieden en verbindt de natuurgebieden met elkaar. Doelstelling van het ANLb is effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer (meer natuurwinst), een collectieve, gebiedsgerichte aanpak en verantwoordelijkheid. De subsidie wordt mede gefinancierd door Europa. Dit stelt voorwaarden aan de uitvoering van het ANLb (EU-conforme uitvoering).

Leefgebiedenbenadering

Uitgangspunt van het ANLb is een leefgebiedenbenadering: het creëren en in stand houden van een leefgebied voor een soort of groep van soorten die vergelijkbaar beheer vraagt. Er zijn veel (dier) soorten die hun leefgebied in het agrarisch gebied hebben. Via het ANLb worden de leefgebieden voor

deze soorten in stand gehouden. Doelsoorten zijn de diersoorten waarvoor Nederland op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn de internationale verplichting heeft om de 'staat van instandhouding' van deze soorten te verbeteren of te behouden. Het gaat om broedvogels, amfibieën, vissen, vleermuizen, knaagdieren, marterachtigen en insecten.

Subsidie voor het ANLb kan worden verleend voor 4 agrarische leefgebieden en voor de categorie water. De vier leefgebieden komen overeen met de agrarische natuurtypen van de Index Natuur en Landschap: open grasland, open akkerland, natte dooradering en droge dooradering. De beheeractiviteiten die worden uitgevoerd in een agrarisch leefgebied hebben een functie, bijvoorbeeld het creëren van foerageergebieden of het optimaliseren van voortplantingsmogelijkheden. Voor de categorie water gelden andere beheerfuncties, zoals waterberging of bufferzones.

Sinds 2016 vragen gecertificeerde agrarische collectieven de subsidie voor agrarisch natuurbeheer aan. Boeren vragen dus niet meer individueel subsidie aan. De subsidieaanvraag wordt de gebiedsaanvraag genoemd. Hierin laten agrarische collectieven zien welke doelen zij op gebiedsniveau willen realiseren en hoe deze bijdragen aan het realiseren van de doelen uit het provinciale natuurbeheerplan.

Subsidiecontracten agrarisch natuurbeheer die zijn aangegaan voor 1 januari 2016 worden tot 2022 uitgefaseerd.

1.5 Natuurbeheer

Sinds 2017 komen alleen natuurbeheerders met een certificaat natuurbeheer in aanmerking voor de subsidie. Certificering is een verklaring van de provincie dat een beheerder voldoet aan bepaalde kwaliteitseisen, en biedt de zekerheid dat het beheer op de juiste manier wordt uitgevoerd. De Stichting Certificering SNL geeft de natuurcertificaten namens de provincies af. Natuurbeheerders moeten vanaf 2017 ook een minimaal aantal hectares grond (drempelwaarde) hebben en beheren of het minimale subsidiebedrag aanvragen in het daarvoor aangewezen gebied (het NatuurNetwerk Nederland, het NNN) binnen de provincie om zelf rechtstreeks subsidie voor natuur- en landschapsbeheer te kunnen aanvragen bij de provincie. Beheerders die onder de drempelwaarde zitten kunnen zich aansluiten bij een collectief, dit wordt verderop in deze paragraaf toegelicht.

Natuurbeheerders met grond boven de drempelwaarde

Sinds 2014 en 2017 sluiten TBO's (en andere grote beheerders die meer dan 75 hectare grond beheren) en collectieven van kleine beheerders een lump sum-overeenkomst met de provincie als zij in aanmerking willen komen voor subsidie voor natuur- en landschapsbeheer. Een lump sum-overeenkomst is een prestatieafpraak tussen de provincie en de natuurbeheerder/het collectief over het natuurbeheer en de verantwoording daarover voor een periode van minimaal zes jaar. Naast het beheer kunnen ook inrichting en andere elementen zoals recreatie en soortenbeleid onderdeel uitmaken van de overeenkomst. De invulling van de lump sum-overeenkomsten kan per provincie verschillen. De prestatieafspraken worden gemaakt op hoofdlijnen en leggen meer verantwoordelijkheid bij de beheerder.

Natuurbeheerders met grond onder de drempelwaarde

Natuurbeheerders die minder hectares grond beheren dan het minimale aantal hectares dat de provincie in de subsidieregeling heeft opgenomen (zogenaamde 'kleine beheerders'), die vanaf 2017 (opnieuw) in aanmerking willen komen voor subsidie natuur- en landschapsbeheer, kunnen zich aansluiten bij een collectief voor natuurbeheer (een samenwerkingsverband van natuurbeheerders). In elk van de twaalf provincies zijn en worden meerdere collectieven opgericht.

2 Beleidskader

2.1 Europees kader natuur en landschap

De lidstaten van de EU hebben gezamenlijk specifieke wetten en beleidsdoelen vastgesteld voor het instandhouden van bepaalde planten- en diersoorten. Ook zijn er wetten en doelen voor de natuurlijke habitats van internationale betekenis via de Vogel- en Habitatrichtlijn en Natura 2000. Dit moet zorgen voor gezonde watersystemen via de Kaderrichtlijn water (KRW) en voor een schoon milieu via de Nitraatrichtlijn. De Europese Commissie ziet erop toe dat de lidstaten deze afspraken nakomen. Voor het platteland zijn door de Europese Commissie beleidsdoelen en regels vastgesteld voor de verduurzaming en vergroening van de landbouw. Dit wordt concreet gerealiseerd via het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) 2014-2020. Hierin zijn verdergaande regels en subsidies opgenomen voor duurzame landbouw, vergroening en agrarisch natuurbeheer. Het kabinet heeft in 2014 gekozen voor de Nederlandse invulling van de vergroening in pijler 1 van het GLB. Voor de volgende GLB-periode van 2021-2027 moet de verdere vergroening leiden tot effectieve, duurzame, omgevingsgerichte bedrijfsvoering. De invoering van de vergroening voor de eerste GLB-periode is van invloed geweest op de stelselherziening van het ANLb 2016. Duidelijk is inmiddels dat de vergroening uit pijler 1 van het GLB en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer uit pijler 2 van het GLB naast elkaar kunnen worden ingezet en elkaar kunnen versterken. Ook is het mogelijk om beide in te zetten. Binnen pijler 2 mag voor hetzelfde perceel niet tweemaal subsidie worden verleend (cumulatie ofwel *double funding*). De provincies kunnen in de gebiedsprocessen de synergie tussen pijler 1 en 2 versterken door bijvoorbeeld in gesprek te gaan over de ligging van de ecologische aandachtsgebieden.

De uitvoering van het plattelandsbeleid van de EU 2014-2020 (GLB pijler 2) krijgt gestalte via het POP3 2014-2020 dat landsdelig wordt uitgevoerd. Het programma wordt gefinancierd door provincies, waterschappen en het Rijk (in volgorde van financiële bijdrage). Artikel 28 van de huidige Europese POP-verordening¹ is gericht op subsidiering van agromilieu- en klimaatdiensten. Dit is de Europeesrechtelijke basis voor deze diensten binnen het ANLb. De Europeesrechtelijke grondslag van ANLb heeft gevolgen voor de eisen aan de uitvoering, administratieve organisatie en controles van het beheer (EU-conformiteit). Zo moet de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer inclusief natuur-gerelateerde waterdoelen voldoen aan het zogenaamde POP3-maatregelenpakket.

2.2 Rijksbeleid natuur en landschap

Het Rijk stelt voor de internationale verplichtingen de ambities voor de agromilieu- en klimaatdiensten op hoofdlijnen vast en geeft de kaders aan waarbinnen de ambities gerealiseerd kunnen worden.

In 2014 is de Rijksnatuurvisie verschenen ('Natuurlijk verder', Rijksnatuurvisie 2014. Ministerie van Economische Zaken, 2014). Het Rijk zet zich in om met de samenleving de natuur te versterken. Hiermee wil het Rijk een effectieve invulling bereiken van de natuurdoelen die Nederland internationaal heeft afgesproken. Daarbij zijn instandhouding van planten- en diersoorten, natuurlijke habitats, gezonde watersystemen en een schoon milieu het uitgangspunt. Het Rijk wil de instandhoudingsdoelen van de natuur bereiken met regelgeving. Onder andere door de Wet natuurbescherming, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Waterwet, Wet ammoniak en veehouderij en met een stimuleringsbeleid

¹ VERORDENING (EU) Nr. 1305/2013 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 17 december 2013 inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (ELFPO) en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad.

gericht op het NNN en een vitaal platteland. Het Rijk legt hierover verantwoording af aan de Europese Commissie.

De uitvoering van het beleid voor natuur en platteland is sinds 2014 gedecentraliseerd naar de provincies en vastgelegd in een decentralisatieakkoord 2014-2027 en een Natuurpact van overheden en maatschappelijke organisaties. In dit Natuurpact zijn de ambities vastgelegd voor de ontwikkeling en het beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027. Het Rijk draagt bij aan de realisatie van deze ambities door jaarlijks extra te investeren in natuur. De onderdelen van deze ambities zijn:

- Ontwikkeling van een robuust NNN (voorheen Ecologische Hoofdstructuur) inclusief Natura 2000-gebieden. Het NNN moet een robuuste ruggengraat van de natuur in Nederland zijn. Dat gebeurt door het netwerk te vergroten, te verbeteren en belangrijke natuurlijke verbindingen te realiseren tussen natuurgebieden onderling en tussen natuurgebieden en hun omgeving.
- Soortenbescherming; bescherming van afzonderlijke plant- en diersoorten is nodig vanwege Europese verplichtingen (Vogel en Habitatrichtlijn, VHR) en afspraken waaraan Nederland zich in internationaal verband heeft gecommitteerd (conventie van Bern, verdrag van Bonn). Soortenbescherming vindt plaats binnen en buiten het NNN door het nemen van juridische en/of fysieke maatregelen, die vestiging of uitbreiding van een soortenpopulatie stimuleren dan wel handhaven.
- Natuur buiten het NNN; er zal een extra impuls gegeven worden aan het beheer van natuur buiten het NNN. Het is belangrijk dat er meer samenhang komt tussen de natuur in het NNN en daarbuiten.
- Agrarisch natuurbeheer; er is sinds 2016 een vernieuwd stelsel voor ANLb dat buiten en binnen het NNN kan worden toegepast. Het ANLb heeft tot doel de uitvoering van eenvoudiger agrarisch natuurbeheer en kostenverlaging. Het moet een duidelijke meerwaarde voor natuur, landschap en agrarisch ondernemerschap opleveren. ANLb wordt vooral ingezet voor het beschermen en verbeteren van internationale soorten.
- Natuur en water; er zijn diverse mogelijkheden om de ontwikkeling van de natuur, de vergroting van het NNN en de aanpak van de Natura 2000-gebieden optimaal te laten samengaan met het verbeteren van de condities van de kwantiteit en de kwaliteit van het water. Er wordt daarbij maximale synergie gezocht met maatregelen om te voldoen aan de KRW en Nitraatrichtlijn.

2.3 Provinciaal beleid

De provincies zijn, op grond van het decentralisatieakkoord natuur, verantwoordelijk voor de uitvoering van het natuurbeleid. De doelen ten aanzien van verwerving, inrichting en beheer worden door de provincies vastgelegd in het natuurbeheerplan en de middelen via subsidieregelingen en het openstellingsbesluit van de provincie beschikbaar gesteld.

In het provinciale natuurbeheerplan staat in welke gebieden bepaalde natuur-, agromilieu- en klimaatdiensten voor subsidie in aanmerking komen.

Het provinciale beleid geeft invulling aan het Europese en Rijksbeleid en voegt daar provinciale doelen aan toe. Provincies houden bij de uitvoering van het natuurbeleid, conform de door Nederland vastgestelde Europese Landschapsconventie, rekening met beleidsdoelen van andere overheden en activiteiten in het landelijk gebied, zoals het waterbeleid, recreatiebeleid en milieubeleid, zodat synergie kan worden bereikt.

De waterdoelen worden door de provincies vastgesteld in een omgevingsvisie of provinciaal waterplan. Als waterschappen voor waterbeheerdiensten gebruik willen maken van EU-cofinanciering dan kan dit uitsluitend via gebiedsaanvragen van agrarische collectieven, het natuurbeheerplan en de Subsidieverordening Natuur en Landschap (SVNL). De waterschappen geven aan voor welke waterdoelen welke waterbeheerdiensten nodig zijn, inclusief randvoorwaarden en prioriteiten. De waterdoelen worden opgenomen in het natuurbeheerplan.

2.4 Aanpalend beleid

2.4.1 Programma Aanpak Stikstof (PAS)

Om de Europese natuurdoelen te halen, moet de stikstofdepositie in veel Natura 2000-gebieden omlaag. Met de aanwijzing van ruim 160 Natura 2000-gebieden draagt Nederland bij aan het netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie. De Europese regelgeving vereist dat in deze gebieden (verdere) achteruitgang van habitats wordt voorkomen. Bovendien moet er concreet zicht op zijn dat, op termijn, de natuurdoelen (in formele termen: instandhoudingsdoelstellingen) worden gehaald. Het wettelijk kader voor het realiseren van de Natura 2000-doelstellingen is in Nederland vastgelegd in de Wet natuurbescherming.

De depositie van stikstof is een van de belangrijkste belemmeringen om de Europese natuurdoelen te halen. In 118 Natura 2000-gebieden is de actuele depositie (dikwijls veel) hoger dan de habitats kunnen verdragen. Dit zijn de gebieden waar de PAS betrekking op heeft.

De PAS combineert twee manieren om de natuurdoelen van Natura 2000 zeker te stellen:

- Het blijvend laten dalen van de stikstofdepositie door het nemen van maatregelen aan de bron.
- Het uitvoeren van herstelmaatregelen voor stikstofgevoelige natuur.

2.4.2 Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wnb bepaalt dat nieuwe economische activiteiten (of uitbreiding van bestaande) in en rond Natura 2000-gebieden moeten worden getoetst op hun effect op de natuur. De effecten van stikstof zijn een belangrijk aspect. Vanaf 2008 is de vergunningverlening moeizaam verlopen. Weliswaar daalt de stikstofdepositie op landelijk niveau nog steeds, maar voor individuele gevallen kan vaak niet worden aangetoond dat ze geen significante negatieve gevolgen hebben voor de natuur. Het PAS is het programma dat vergunningverlening weer mogelijk maakt.

2.4.3 Vogel- en Habitatrichtlijn

De Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) zijn door de Europese Unie opgesteld om de biologische biodiversiteit in Europa in stand te houden. In deze richtlijnen wordt aangegeven welke planten en dieren en hun natuurlijke habitats (leefgebieden) beschermd moeten worden door de lidstaten van de Europese Unie. De Vogelrichtlijn is gericht op in het wild levende vogelsoorten. De Habitatrichtlijn is gericht op dier- en plantensoorten. De richtlijnen zorgen voor gebieds- en soortenbescherming in Europa. In Nederland zijn de internationale verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn en de bescherming van specifieke soorten verwerkt in de Wet natuurbescherming.

2.4.4 Vergoeding ganzenrust- en foerageergebieden

Agrariërs in de provincies Groningen, Friesland, Gelderland, Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant met agrarische percelen gelegen in ganzenrust- of foerageergebieden hebben aanspraak op een extra vergoeding voor deze percelen. Deze vergoeding wordt naast de tegemoetkoming in de getaxeerde schade uitbetaald. BIJ12 voert deze regelingen uit in opdracht van deze zes provincies.

Meer informatie hierover is te vinden op de website van [BIJ12](#).

2.4.5 Meer informatie over (aanpalende) natuurwetten en –regelgeving

Meer informatie over de natuurwetten en regelgeving [vindt u hier](#).

3 Instrumenten SNL

Gezamenlijk hebben de provincies, in afstemming met beheerders, instrumenten ontwikkeld voor landelijke uniformiteit en eenduidigheid van het SNL. Daarbinnen is ruimte voor provinciaal maatwerk. De provincies bepalen immers hun eigen beleid en maken eigen beleidskeuzes, stellen financiën beschikbaar en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het SNL. Het SNL biedt de instrumenten om te komen tot een gestroomlijnde, efficiënte en afgestemde uitvoering. Dit vanwege het landelijke karakter van het stelsel en de noodzaak van gezamenlijke rapportage van Nederland aan de EU. BIJ12 ondersteunt en faciliteert, als uitvoeringsorganisatie voor de provincies, bij het onderhoud en de verbetering van het systeem.

De instrumenten:

- Subsidiering
- Natuurbeheerplan
- Index Natuur en Landschap
- Certificering
- Monitoring
- IMNa
- Catalogus Groenblauwe diensten (formeel geen onderdeel van het SNL, maar kan door provincies en andere overheden worden gebruikt voor specifieke regelingen).

3.1 Subsidiering

De juridische basis voor het SNL bestaat momenteel uit de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) en de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur- en Landschapsbeheer (SKNL). Provincies kunnen de SVNL en de SKNL indien nodig jaarlijks bijstellen en vaststellen. Alleen de versie van de verordening of de regeling die de provincie ten tijde van de subsidieaanvraag heeft vastgesteld (vaststelling gebeurt in principe zes weken voorafgaand aan de aanvraagperiode), geldt voor die aanvraag. Om ervoor te zorgen dat de regelingen/verordeningen uniform worden ingericht en geïnterpreteerd, stelt BIJ12 in overleg met de provincies een model voor de verordening of regeling op. Deze wordt vervolgens door de provincies, al dan niet toegesneden op de eigen situatie, vastgesteld. BIJ12 coördineert in dat verband ook de Europese goedkeuringstrajecten die moeten worden doorlopen om het model 'staatssteunproof' te krijgen.

In zowel de SVNL als de SKNL wordt gebruik gemaakt van de Index Natuur en Landschap. Dit is een gemeenschappelijke, landelijk uniforme 'natuurtaal' die de typen natuur, landschap en agrarische natuur in Nederland beschrijft. De Index Natuur en Landschap beschrijft welke typen natuur, agrarische natuur en landschap we kennen in Nederland en is de basis voor de natuurbeheerplannen van de provincies.

3.1.1 Subsidieregeling/Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL)

De SVNL is gericht op het beheer van (agrarische) natuur en landschap. De provincies duiden in de provinciale natuurbeheerplannen aan welke gebieden voor subsidie in aanmerking komen. Aanduiding op de kaart in het natuurbeheerplan gebeurt op basis van natuurtypen met daaronder een of meerdere beheertypen. In de tekst van het natuurbeheerplan bepaalt de provincie welke doelsoorten waar beschermd moeten worden en welk beheer daarvoor ingezet kan worden. Ook kunnen er instapeisen worden geformuleerd per beheertype.

Om van de SVNL gebruik te kunnen maken is het hebben van een certificaat een vereiste. In het certificaat stemt de desbetreffende provincie in met de manier waarop de natuurbeheerder of een collectief de kwaliteitseisen voor het uitvoeren van beheer, de organisatie en de administratie garanderen. Vertrouwen in de beheerder staat hierbij centraal. Om voor een certificaat in aanmerking te komen, stelt de natuurbeheerder of een collectief een Kwaliteitshandboek op dat gebaseerd is op een Programma van Eisen van de provincie. De Stichting Certificering Subsiestelsel Natuur- en Landschap (SNL) is gemandateerd om het aanvraagproces van certificaten te verzorgen en om de certificaten te verstrekken. De Stichting Certificering SNL voert ook audits uit bij de gecertificeerden om de uitvoering van het Kwaliteitshandboek in de praktijk te toetsen. In de model Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer wordt onderscheid gemaakt in subsidie voor landbouwgronden (ANLb) en subsidie voor natuurgronden (Nb):

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

De subsidie voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer is gericht op landbouwgronden. De agrarische gebieden rondom de natuurgebieden vormen een belangrijke schakel in het realiseren van de natuurdoelen vanwege de bufferfunctie die zij vervullen. Daarnaast zijn er veel soorten die hun leefgebied in het agrarisch gebied hebben. Om dit beter op elkaar aan te sluiten, is een effectief en efficiënt agrarisch natuur- en landschapsbeheer nodig. Algemene doelstelling van de subsidie is aldus het creëren van positieve omstandigheden voor biodiversiteit, waterkwaliteit en -kwantiteit. Agrarische collectieven vragen de subsidie aan; boeren vragen niet (meer) individueel subsidie aan voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Het hoofddoel is dat agrarische collectieven in kansrijke gebieden samen met de gebiedspartners werken aan gunstige condities voor soorten waarvoor een instandhoudingsplicht geldt.

Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer (Nb)

De Natuur- en Landschapsbeheersubsidie is bedoeld voor het beheer van natuur- en landschapsbeheertypen door gecertificeerde eigenaren en erfpachters van natuurterreinen. De TBO's vallen (ook) onder de doelgroep van de subsidie. De toeslagen betreffen een aanvulling op de beheersubsidie.

3.1.2 Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur- en Landschapsbeheer (SKNL)

In Nederland zijn veel landbouwgebieden en natuurterreinen die waardevol zijn voor natuur en landschap. De provincies willen de natuurwaarden in deze gebieden behouden en verder ontwikkelen. Daarvoor is de SKNL bedoeld. Met de subsidie kunnen grondeigenaren hun grond geschikt maken voor (agrarisch) natuurbeheer of de kwaliteit van natuurgrond verhogen. Er zijn twee soorten subsidies binnen de SKNL: investeringssubsidie en subsidie functieverandering.

De kwaliteitsimpulsen (inrichting, kwaliteitsverbetering en functieverandering) worden gefinancierd via de provinciale verordening of regeling. De provincie geeft de mogelijkheden voor subsidie aan op de ambitiekaart in het natuurbeheerplan. De aanvragen voor inrichting/investeringen en functieverandering worden door de provincie getoetst aan de doelen in het natuurbeheerplan. In dat plan wordt ook aangegeven waar nog nieuwe natuur of agrarische natuur en landschapselementen aangelegd kunnen worden of waar nog een kwaliteitsimpuls gewenst is.

De belangrijkste verschillen met beheer zijn:

- Bij functieverandering en inrichting gaat het om eenmalige kosten, terwijl het bij beheer om voortdurende kosten gaat.
- Voor beheer gelden jaarlijks vaste subsidies per hectare (of meter/are/stuk). Voor inrichting en functieverandering wordt een subsidie op maat (met een maximum) gegeven op basis van informatie over de ingrepen (beschreven in het projectplan) respectievelijk de waardedaling (via taxatie).
- Een project moet bijdragen aan de realisatie van de beoogde natuur in overeenstemming met het natuurbeheerplan (ambitie).

3.1.2.1 Inrichtingsprojecten

Er kan subsidie worden gegeven voor inrichtingsprojecten voor omvorming van bestaande natuur en landschap en/of voor realisatie van nieuwe natuur en landschap. Een project moet worden uitgevoerd binnen een nationaal landschap en/of binnen een door de provincie begrensd (beoogd) natuurgebied. Ook moet het bijdragen aan de realisatie van de beoogde natuur in overeenstemming met het natuurbeheerplan (ambitie).

Bij eenvoudige investeringen is sprake van een rechtstreekse relatie met de provincie en rechtstreekse toetsing door de provincie aan de doelen in het natuurbeheerplan. Voor meer complexe inrichtingsprojecten geldt dat er bijvoorbeeld afstemming moet plaatsvinden met de opgave voor ontwikkeling en (her)inrichting van het landelijk gebied, waaronder de maatregelen om de milieu- en waterkwaliteit te verbeteren.

Subsidie voor natuur-inrichtingsprojecten is ook mogelijk voor inrichtingsprojecten gelegen in landinrichtingsgebieden. Het is immers vaak niet noodzakelijk en niet wenselijk dat de inrichting van een nieuw natuurgebied moet wachten tot het moment waarop de landinrichtingsmaatregelen concreet gerealiseerd worden.

De inrichting van nieuwe natuur kan in principe ook via gebiedsgerichte, integrale projectopdrachten plaatsvinden. Vooral bij grote herinrichtingsprojecten kan het een voordeel zijn om één opdracht voor herinrichting aan te besteden in plaats van een reeks los naast elkaar lopende inrichtingsprojecten te laten uitvoeren. Het inrichtingsbudget moet daarom apart staan en apart geadmistreerd worden. Het moet in voorkomende gevallen via opdrachtverlening ook voor grotere of meer integrale inrichtingsprojecten ingezet kunnen worden.

Regie door de provincie

Beheerders stemmen hun investeringsprogramma af met de provincie. De meer complexe inrichtingsprojecten worden afgestemd met het gebied en opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

De sturing door de provincie kan gestalte krijgen door:

- toetsing/advisering van ingediende projecten op omgevingsfactoren, doelmatigheid en kosten;
- toezicht op tijdige uitvoering van het project;
- toetsing resultaat bij oplevering van het project.

Wie kan aanvragen?

Het onderdeel inrichting van de verordening is opgezet voor beheerders (TBO's, (agrarische) collectieven en particulieren), die landbouwgrond, natuurgrond en/of landschapselementen in eigendom of erfpacht (meer dan 25 jaar) hebben of agrarisch gebruiksrecht hebben. Dit geldt ook voor Staatsbosbeheer.

De waterleidingmaatschappijen, waterschappen, Defensie, Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL), Domeinen inclusief Kroondomein, gemeenten en provincies zijn uitgesloten van deze subsidie.

De subsidie

De hoogte van de subsidie is een percentage van de subsidiabele kosten (inclusief btw). Er wordt uitgegaan van maximaal 100%. Het subsidiepercentage kan per provincie verschillen. Daarbij geldt conform de verordening eenzelfde maximum bedrag per hectare als bij andere projecten. De kosten die doelmatig en/of noodzakelijk zijn voor de realisatie van de beoogde natuur en beheertypen zijn subsidiabel. Niet-subsidiabele kosten kunnen in de provinciale regelingen worden gespecificeerd. De projecten hebben een doorlooptijd van minimaal 1 en maximaal 6 jaar (afhankelijk van het soort project).

3.1.2.2 Subsidie functieverandering

Subsidie voor functieverandering wordt verleend voor percelen die worden omgevormd en waarvan de functie wijzigt van landbouwgrond naar grond met de in het natuurbeheerplan aangegeven natuurdoelen. Provincies geven een vergoeding voor de waardevermindering die optreedt door deze functieverandering. Hiermee beschikken de provincies over een belangrijk instrument waarmee zij particulier natuurbeheer kunnen stimuleren.

Wie kan aanvragen?

Dit onderdeel van de verordening is opgezet voor beheerders die landbouwgrond in eigendom of erfpacht van meer dan 25 jaar hebben. De waterleidingmaatschappijen, waterschappen, de rijksoverheid (Defensie, BBL, Domeinen inclusief Kroondomein), provincies, gemeenten en TBO's, die in beginsel in aanmerking komen voor subsidies voor grondverwerving, zijn uitgesloten van deze subsidie.

De subsidie

De subsidie wordt gegeven als vergoeding van de waardevermindering van de grond door de omvorming van landbouwgrond naar natuurgrond. De waardevermindering is het verschil tussen de getaxeerde landbouwkundige waarde en de (getaxeerde) restwaarde die de toekomstige natuur vertegenwoordigt (maximaal 85% van de landbouwkundige waarde).

De subsidie wordt na het ondertekenen van de kwalitatieve verplichting in een keer uitbetaald aan de beheerder. Met de beheerder wordt binnen een jaar na toekenning van deze subsidie via de notaris een kwalitatieve verplichting afgesloten met daarin opgenomen een boeteclausule. Die treedt in werking als in de toekomst op de betreffende grond het gewenste natuurdoel wordt geschaad en/of deze grond weer landbouwkundig wordt gebruikt.

Voorwaarden:

- Cumulatie van subsidie voor de afwaardering van grond bij functieverandering van boven 100% van de landbouwkundige waarde is niet toegestaan;
- De functieveranderingsprojecten waarbij grondruil nodig is en/of inrichtingswerken nodig zijn en waarbij andere grondeigenaren betrokken zijn worden opgenomen in het uitvoeringsprogramma en de daaraan gekoppelde aanpak van de uitvoering.

3.2 Natuurbeheerplan

De provincie financiert een aanzienlijk deel van de kosten voor de ontwikkeling en het beheer van natuur met subsidies. Het natuurbeheerplan is de basis voor de subsidieverlening SNL (natuurbeheer en kwaliteitsimpulsen) en kan jaarlijks worden geactualiseerd. Het plan beschrijft de beleidsdoelen en de subsidiemogelijkheden voor de ontwikkeling en het beheer van natuurgebieden, agrarische natuur en landschapselementen in de provincie. De provincie stelt de kaders voor de uitvoering van het natuur- en landschapsbeheer vast in het natuurbeheerplan. Het natuurbeheerplan geeft aan waar welke natuur aanwezig is en welke beheerdoelen hiervoor gelden.

De begrenzing is aangeduid op kaarten: de beheertypenkaart, zoekgebiedenkaarten (Agrarisch, Water, Landschap) en de ambitiekaart. Op de beheertypenkaart staat de actuele natuursituatie. De zoekgebiedenkaart geeft het gebied aan waarbinnen een bepaald type beheer mogelijk is. Op de ambitiekaart staat de ambitie van de provincies voor de (agrarische) natuur. Subsidie is alleen mogelijk voor de natuur- en beheertypen van de Index Natuur en Landschap die in het natuurbeheerplan zijn begrensd en vastgesteld. Leefgebiedkaarten geven een indicatie over het potentieel voorkomen van soorten in de gebieden voor agrarisch natuurbeheer voor de vier agrarische leefgebieden.

De provincie kan de inhoud van het plan en de kaarten, indien nodig, jaarlijks aanpassen. Het plan kan ook voor meerdere jaren gelden.

3.2.1 Sturing op doelen met het natuurbeheerplan

De provincie geeft in het natuurbeheerplan aan de hand van de Index Natuur en Landschap per gebied een korte beschrijving van de beoogde rijks- en provinciale doelen van de bestaande natuurgebieden en agrarische natuurgebieden. Ook wordt de huidige situatie in het gebied en de gewenste kwaliteitsimpulsen (investeringsopgaven) beschreven. Dat laatste heeft betrekking op kwantiteit (meer hectares of functiewijziging), kwaliteit (extra beheermaatregelen) en gebiedsspecifieke maatregelen (bijvoorbeeld baggeren).

Voor een goede aansturing en financiering van het beheer wordt in het natuurbeheerplan gebruik gemaakt van de beheertypenkaart. Op één of meerdere beheertypenkaarten worden de relevante beheertypen begrensd, zodat helder is op welke percelen welke typen aanwezig zijn. Uitgangspunt daarbij is, dat per natuurterrein één beheertype aan de orde is (geen combinatie van typen).

De beheertypenkaart geeft het beeld van percelen/gebieden met de beheertypen uit de Index Natuur en Landschap. Voor de subsidieaanvrager is vooraf helder welke gebieden en beheertypen in aanmerking komen voor subsidie.

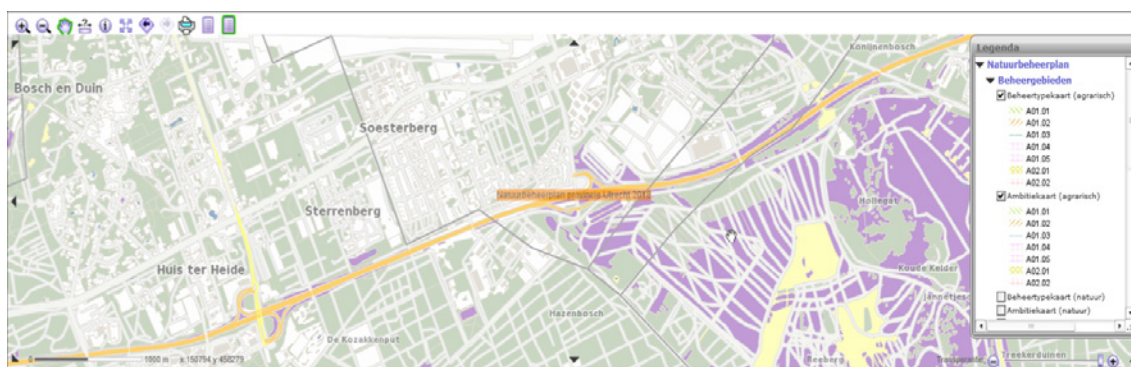
Voor de meeste beheervormen kunnen de beheertypen direct op de beheertypenkaart worden vastgelegd. Voor beheervormen zoals het weidevogelbeheer en akkervogelbeheer, zijn in het natuurbeheerplan slechts kansrijke gebieden begrensd, waarbinnen een collectief een specifiek beheer organiseert. Met de begrenzing van gebieden op de kaart is afstemming vereist tussen beheerders en/of verschillende doelen in het betreffende gebied. Het doel voor het aangewezen gebied wordt globaal beschreven in het natuurbeheerplan, waarna in het beheerplan van de betrokken beheerders of collectieven een onderbouwde uitwerking wordt gemaakt.

3.2.2 Natuurbeheerplan: beheertypenkaart, agrarische leefgebieden en ambitiekaart

De beheertypenkaart geeft al het aanwezige, door de provincie als beheerwaardige gekwalificeerde, natuur en landschap weer met de benamingen volgens de landelijk uniforme systematiek van de Index Natuur en Landschap. Daarnaast geven de leefgebiedkaarten de gebieden aan voor agrarisch natuurbeheer voor de vier agrarische leefgebieden. Met de beheertypenkaart stimuleert de provincie de instandhouding van de op die kaart aangegeven en begrensde beheertypen. Deze kaart vormt ook de basis voor het verlenen van beheersubsidies op grond van de SVNL.

Voor een deel van de natuurgebieden en agrarische gebieden met natuurwaarden bestaat een ambitie om het huidige gebruik of beheer te veranderen. Het verschil tussen de beheertypenkaart en de ambitiekaart laat zien waar een verbetering van de natuurkwaliteit mogelijk en gewenst is. De ambitiekaart vormt de basis voor de (subsidiëring van) kwaliteitsimpulsen op grond van de SKNL. De SKNL is niet van toepassing op inrichting op agrarische gronden voor het agrarisch natuurbeheer dat loopt via de POP-verordening. Het verstrekken van subsidies voor beheer en voor kwaliteitsimpulsen draagt bij aan de realisatie van het in hoofdstuk 2 beschreven beleid en gestelde doelen.

Zowel de beheertypenkaart als de ambitiekaart zijn afgestemd op de beheerplannen die voor Natura 2000-gebieden worden opgesteld. Het kaartmateriaal is onderdeel van het natuurbeheerplan.

3.2.3 Operationaliseren beleidskeuzes in natuurbeheerplan

De aanwijzing en begrenzing van gebieden en percelen in de natuurbeheerplannen hangt mede af van landelijke (zoals Natura 2000) en provinciale beleidskeuzes en –prioriteiten die zijn vastgelegd in de provinciale beleidskaders.

De verdere operationalisering van de beleidskeuzes naar het natuurbeheerplan komt tot stand door samenwerking tussen gebiedspartijen. De basisgedachte is dat de provincie met de partijen in het gebied in overleg gaat over de wijze waarop de doelen gerealiseerd kunnen worden. In het natuurbeheerplan kan de provincie nadere eisen of randvoorwaarden opnemen om de samenwerking in de gebieden te bevorderen als dat noodzakelijk is voor de effectiviteit van het natuur- en landschapsbeheer.

Verantwoordelijkheden

De provincie kan in het natuurbeheerplan nadere uitwerking geven aan specifieke verantwoordelijkheden van de beheerder/het collectief en betrokken organisaties bij het uit te voeren beheer. Voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer maken de agrarische collectieven afspraken met individuele beheerders. Ook zijn zij de schakel tussen beheerder en provincie, RVO.nl, waterschappen en andere gebiedspartijen.

Waterschappen zijn verantwoordelijk voor het realiseren van een goede waterkwaliteit en het voldoen aan de normen van de KRW. In de waterbeheerplannen van de waterschappen staat per KRW-oppervlaktewaterlichaam welke doelen bereikt moeten worden en welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Ook geven waterschappen aan hoe zij het beheer van het watersysteem uitvoeren. In toenemende mate leggen waterschappen natuurvriendelijke oevers aan. Doordat natuurvriendelijke oevers veel minder steil zijn ontstaat er meer ruimte om water te bergen. Het zijn oevers die ook rekening houden met de natuur en het landschap. De vegetatie kan weer een gunstige invloed hebben op de kwaliteit van het water. Waterschappen zijn cofinancier van het agrarisch waterbeheer. Waterschappen en agrarische collectieven spannen zich samen in voor waterkwaliteit en versterken daarmee de flora en fauna in en rondom water.

3.2.4 Voorlichting en begeleiding

Afhankelijk van het type gebied kan de provincie naast het formele kader van het natuurbeheerplan, ook sturing geven door communicatie, voorlichting en begeleiding in het (agrarisch) natuurbeheer en landschapsbeheer.

Het werven en begeleiden van beheerders en collectieven vindt bij voorkeur dicht bij het gebied plaats. De provincie is regisseur in dit proces. Op die manier kan beter invulling gegeven worden aan sturing op samenhang tussen beheertypen. De begeleiding en voorbereiding (conceptbeschikking, getoetst aan natuurbeheerplan en provinciaal beleid) wordt door de provincie gedaan, terwijl de backoffice (bij provincie en RVO.nl) de administratie afwikkelt. Deze aanpak betekent persoonlijk contact en advies over wat en waar passend is. In provincies waar agrarische collectieven beheersubsidie kunnen aanvragen voor waterbeheer binnen het ANLb, maakt de provincie hierover afspraken met het waterschap.

3.3 Index Natuur en Landschap

De Index Natuur en Landschap is een landelijk uniforme en sterk gestandaardiseerde 'natuurtaal' waarin de Nederlandse natuur- en landschapselementtypen worden vastgelegd. De Index Natuur en Landschap is van belang voor de aanduiding van de natuur- en landschapsdoelen door de overheid, voor de monitoring en ter bevordering van een goede afstemming tussen beheerders onderling en tussen beheerders en overheden. De index maakt een eenduidige rapportage over de kwaliteit van natuur in Nederland mogelijk. Tevens is de index de basis voor het natuurbeheerplan.

De Index Natuur en Landschap bestaat uit de onderdelen natuurbeheer (N), agrarisch natuurbeheer (A) en landschapselementen (L). In de index worden twee niveaus onderscheiden: de natuurtypen en de beheertypen. Voor de begrenzing in het natuurbeheerplan en de subsidieverlening wordt voor het natuurbeheer het niveau van de beheertypen gebruikt. Voor het agrarisch natuurbeheer kan ook het niveau van natuurtypen (leefgebieden) worden gebruikt.

Voor het natuurbeheer zijn de natuurtypen bedoeld als sturings- en verantwoordingsinstrument op landelijk niveau. Daarbij valt te denken aan afspraken en rapportages tussen rijk en provincies. De beheertypen kunnen gebruikt worden voor de aansturing van het beheer op interprovinciaal, provinciaal, regionaal en lokaal niveau. Zij vormen de basis voor afspraken over doelen en middelen tussen provincie en beheerder. Naast de drie genoemde onderdelen is er nog een onderdeel water, dat binnen de Index wordt aangeduid als het type W, als onderdeel van het agrarisch natuurbeheer.

Het onderhoud van de index, inclusief de standaardkostprijzen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de provincies en beheerders. Hiervoor is een beheerprotocol opgesteld.

3.3.1 Natuurbeheer (N)

De Index Natuur en Landschap bestaat voor natuurbeheer uit een aantal natuurtypen en deze zijn weer onderverdeeld in verschillende natuurbeheertypen, gebaseerd op natuurbeheer en abiotische condities zoals waterhuishouding, milieu en voedselrijkdom. Voor elk natuurbeheertype is een omschrijving in de index opgenomen, en is een gemiddeld pakket van maatregelen uitgewerkt dat landelijk gezien nodig is voor het adequaat beheer voor instandhouding van dat type. Op basis van dit pakket van maatregelen wordt jaarlijks de standaardkostprijs berekend. De index bevat voor deze beheertypen geen dwingend voorgeschreven beheerverplichtingen. Voor een aantal beheertypen zijn beheeradviezen opgesteld.

3.3.2 Agrarisch natuur en Landschapsbeheer (A)

Voor het ANLb onderscheiden de provincies sinds 2016 vier agrarische leefgebieden: open grasland, open akkerland, droge dooradering en natte dooradering. Deze vier leefgebieden zijn de agrarische natuurtypen van de Index Natuur en Landschap. Binnen de leefgebieden worden beheerfuncties onderscheiden. Binnen elke functie zijn een of meerdere beheeractiviteiten mogelijk.

Koppeltabel

De koppeltabel maakt deel uit van het maatregelfiche uit POP3 en vormt de grondslag voor de Europese cofinanciering van het ANLb. In de koppeltabel is per leefgebied/categorie water en per beheerfunctie aangegeven welke beheeractiviteiten uitgevoerd kunnen worden en subsidiabel zijn.

3.3.3 Landschapselementen (L)

Er zijn 4 landschapselementtypen opgenomen in de Index Natuur en Landschap, met een onderverdeling naar 20 landschapsbeheertypen (landschapselementen). De landelijk gestandaardiseerde landschapsbeheertypen zijn sober geformuleerd met weinig specifieke eisen en kenmerken. Hierdoor zijn ze breed toepasbaar en is de noodzaak om in de provincie extra landschapsbeheertypen te ontwerpen zo gering mogelijk. Dat laat overigens onverlet dat provincies in de gelegenheid zijn om, indien nodig, aanvullend eigen regionale landschapsbeheertypen te ontwikkelen en met eigen middelen te (co)financieren.

3.3.4 Bekostiging

Voor natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer gelden verschillende manieren waarop vergoedingen worden vastgesteld.

Natuur

Provincies stellen voor het natuurbeheer per beheertype jaarlijks de beheervergoedingen vast. Deze vergoeding geldt voor de volledige looptijd van de beschikkingen. Om beheerders te compenseren voor de stijging van de kosten die gedurende de looptijd van de beschikkingen gaat plaatsvinden, wordt in de subsidiebeschikking ook een opslag voor de verwachte kostenstijging verwerkt.

De vergoedingen voor het beheer van natuurterreinen, conform de natuurbeheertypen, zijn gebaseerd op de standaardkostprijs voor gemiddeld beheer in heel Nederland. Voor elk van de natuurbeheertypen uit de Index Natuur en Landschap zijn standaardkostprijzen berekend. In deze standaardkostprijzen wordt rekening gehouden met de kosten voor het uitvoeren van beheeractiviteiten, maar ook met inkomsten uit verpachting, opbrengsten uit hooi, vee en hout, etc. De standaardkostprijzen worden jaarlijks geactualiseerd op basis van de meest recente tarieven voor arbeid, materieel en materialen. De subsidie bedraagt een vast percentage (75%) van de standaardkostprijs.

Kostprijzen landschapsbeheertypen

Op basis van de beste inzichten van kosten en kostensoorten is een berekening gemaakt van de standaardkostprijzen voor het beheer van landschapselementen. De subsidie bedraagt ook hier een vast percentage (75%) van de standaardkostprijs.

Agrarisch natuurbeheer

De vergoedingen voor natuurbeheer op agrarische gronden werden vóór 2016 berekend op basis van tarieven van concrete beheervoorschriften, conform de Catalogus Groenblauwe Diensten. Voor de landschapselementen gold een vergoedingensystematiek, waarbij de beheervergoedingen voor natuurbeheerders en agrarische natuurbeheerders gelijk zijn.

Sinds 2016 vindt de bekostiging van het agrarisch natuurbeheer plaats op basis van de koppeltabel (zie paragraaf 3.3.2) waarin per beheeractiviteit de maximale vergoeding is aangegeven. De provincies bepalen de bedragen die ze willen besteden aan het agrarisch beheer en geven op basis van de gebiedsaanvraag beschikkingen af aan de collectieven ('voorkeur'). In de activiteitentabel (bijlage 4 van de SVNL-verordening) is het tarief per beheeractiviteit verder uitgewerkt op basis van de diverse varianten die mogelijk zijn (onder andere de lengte van de restperiode). De in de activiteitentabel opgenomen vergoedingen mogen het maximum uit de koppeltabel niet overschrijden.

De beheervergoeding voor het agrarisch beheer wordt vastgesteld in overleg tussen het agrarisch collectief en de deelnemende agrariërs ('achterkeur'). Tevens worden de beheerafspraken tussen agrariër en collectief vastgelegd in beheercontracten. BoerenNatuur berekent een adviestarief op basis van de uit te voeren beheeractiviteiten.

Subsidiabele kosten agrarisch natuur- en landschapsbeheer

De volgende kosten komen voor subsidie in aanmerking mits deze in alle gevallen in overeenstemming zijn met de Europese verordening:

- Specifieke kosten voor de uitvoering van het beheer
- Gederfde inkomsten
- Transactiekosten

Niet subsidiabel zijn de kosten om te voldoen aan de baseline (maatregelen bedoeld in de Uitvoeringsregeling rechtstreekse betalingen GLB, die wettelijk verplicht zijn om landbouwpercelen in goede milieuconditie te houden) of waar eventuele inkomsten tegenover staan die met het gesubsidieerde project worden gegenereerd. Ook wordt geen subsidie verstrekt voor beheermaatregelen die al op grond van een andere regeling worden gefinancierd (voorkómen van cumulatie).

3.3.4.1 Regionaal maatwerk

De beheertypen in de Index Natuur en Landschap zijn zo vorm gegeven dat een groot deel van het regionale maatwerk valt binnen de landelijk geldende beheertypen van de Index.

Regionaal maatwerk, bijvoorbeeld voor sterk afwijkende omstandigheden, vindt veelal plaats via toeslagen. Denk hierbij aan de vaartoeslag of de toeslag voor gescheperde schaapskuddes. Als er naast de maatregelen uit de Index extra beheermaatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld voor de bescherming van soorten of extra bescherming van Natura 2000-gebieden, kan het noodzakelijk zijn om gebiedsspecifieke beheermaatregelen te treffen. Daarbij geldt dat een rijksdoel binnen de rijksprioritaire gebieden (NNN, Nationale Landschappen en de Rijksbufferzones) met rijksgeld wordt gerealiseerd. Daar waar op gebiedsniveau de omstandigheden sterk afwijken van de doelstelling en/of maatregelen van de agrarische beheertypen en landschapsbeheertypen uit de index, kunnen regionale beheertypen worden toegevoegd aan de index of kan een alternatieve regeling worden opgesteld op basis van de Catalogus GroenBlauwe Diensten (CGBD).

3.4 Certificering

Voor het aanvragen van een subsidie SNL geldt vanaf 2017 voor alle aanvragers (individuele beheerder of collectief van beheerders) een certificeringsverplichting. Voor de gebiedscoördinatoren voor het agrarisch natuurbeheer geldt dit vanaf 2011. Vanaf 2016 zijn de collectieven gecertificeerd en daarmee het via hun georganiseerde beheer. Deze verplichting tot certificering is vastgelegd in de SVN. Een certificaat is een verklaring namens de provincie waarmee een natuurbeheerder, (agrarisch) collectief of gebiedscoördinator agrarisch natuurbeheer bepaalde kwaliteitseisen voor beheer, organisatie en administratie garandeert. Men doet dit op basis van een Programma van Eisen dat door provincies is vastgesteld. De beheerder of het collectief beschrijft haar kwaliteitssysteem in een kwaliteitshandboek. Certificering biedt de beheerders en overheid een aantal voordelen: borging van kwaliteit, standaardisering van werkzaamheden en legitimatie van een lagere controlelast. Door certificering nemen de administratieve lasten af, naast een verschuiving. De administratie is functioneel onderdeel van het beheerproces.

3.4.1 Stichting Certificering Subsiestelsel Natuur en Landschap

De provincies hebben in 2011 de onafhankelijke Stichting Certificering Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) opgericht die door de 12 provinciale besturen gemandateerd is om een aantal werkzaamheden te doen voor de certificering. De Stichting Certificering SNL bestaat uit een bestuur met 3 bestuursleden. Het secretariaat van de stichting wordt uitgevoerd door BIJ12. Daarnaast schakelt de Stichting Certificering SNL deskundigen in die adviseren bij de certificering en audits uitvoeren. De Stichting Certificering SNL heeft ten doel de bevordering van kwaliteitsborging van natuurbeheer.

Basisboek Subsidiestelsel Natuur en Landschap

Dit gebeurt door certificering van de transparante bedrijfsvoering van beheerders en gebiedscoördinatoren / agrarische collectieven overeenkomstig:

- De door de provincies vastgestelde verordeningen en het Programma van Eisen (onderdeel 3.4.2) voor de certificering.
- Het aan de Stichting Certificering SNL door de onderscheiden provincies verleende mandaat.

De Stichting Certificering SNL bereikt dit doel door:

- a. Beoordeling van en besluiten op certificeringsaanvragen.
- b. Verlenen van certificaten
- c. Uitvoeren van audits
- d. Opschorten van certificaten
- e. Intrekken van certificaten
- f. Provincies adviseren over de onder a tot en met e genoemde punten, en
- g. Voorlichting geven over de onder a tot en met e genoemde punten.

Bovenstaande is vastgelegd in de SVNL, het Programma van Eisen, een mandaatregeling van de provincies aan de Stichting Certificering SNL en de statuten van deze stichting. De Stichting Certificering SNL heeft het voornemen zich in 2019 te laten certificeren met een ISO 9001 certificaat.

De opdracht van de Stichting Certificering SNL is certificaten te verlenen voor terreinen die begrensd zijn als NNN en een beschikking SVNL hebben of een aanvraag gaan doen voor een beschikking SVNL. De Stichting Certificering SNL verstrekt certificaten aan eigenaren of collectieven van eigenaren die directe zeggenschap hebben over gronden en SVNL subsidie ontvangen of aanvragen.

De Stichting Certificering SNL neemt de volgende aanvragen in behandeling:

1. Certificaat voor beheerders met terreinen waarop een beschikking SVNL ligt.
2. Certificaat voor beheerders met terreinen waar deels een beschikking SVNL ligt en deels niet.
3. Certificaat voor beheerders die zijn begrensd als NNN maar geen beschikking SVNL hebben maar deze wel willen aanvragen in verband met grondaankoop.
4. Certificaat voor collectieven van (agrarische) beheerders.

3.4.2 Kwaliteitshandboek en Programma van Eisen

Om voor certificering in aanmerking te komen moet de aanvrager een kwaliteitshandboek opstellen. In het kwaliteitshandboek maken gecertificeerde beheerders de kwaliteit van hun beheer inzichtelijk. Het kwaliteitshandboek geeft onder andere aan hoe de beheerder omgaat met het bereiken van het doel (beheer), monitoring, evaluaties en controles (interne audit). Er is een Programma van Eisen van de provincies. Hierin is beschreven aan welke kwaliteitseisen een beheerder of collectief moet voldoen en dus welke onderdelen minimaal in het kwaliteitshandboek moeten zijn opgenomen.

Er zijn 3 modellen kwaliteitshandboeken gemaakt die beheerders en collectieven moeten gebruiken maar ook helpen bij het opstellen van een kwaliteitshandboek:

1. De Stichting Certificering SNL heeft een modelkwaliteitshandboek voor een groepscertificaat natuurbeheer voor samenwerkingsverbanden die een groepscertificaat willen aanvragen opgesteld.
2. Daarnaast heeft Part-Ner een modelkwaliteitshandboek ontwikkeld voor natuurbeheerders die een individueel certificaat natuurbeheer willen aanvragen.
3. Boerennatuur.nl heeft een modelkwaliteitshandboek ontwikkeld dat agrarische collectieven kan ondersteunen bij het opstellen van een kwaliteitshandboek.

De kwaliteit van het natuurbeheer wordt gewaarborgd via een periodieke audit. Bij deze audit wordt nagegaan of hetgeen dat in het kwaliteitshandboek staat ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd en of daarmee wordt voldaan aan het Programma van Eisen. De Stichting Certificering SNL voert audits uit bij de gecertificeerde beheerders en collectieven. Wanneer uit een audit blijkt dat niet wordt voldaan aan de eisen die een certificaat stelt, moet het beheer of de bedrijfsvoering worden bijgesteld. Indien nodig wordt het certificaat ingetrokken.

3.4.3 Soorten certificaten

Er zijn meerdere soorten certificaten:

Certificaten agrarisch natuurbeheer

- Coördinatie agrarisch natuurbeheer: een verplicht certificaat voor gebiedscoördinatoren voor agrarisch natuurbeheer.
- Collectief agrarisch natuurbeheer: een verplicht certificaat voor collectieven voor agrarisch natuurbeheer (vanaf 1-1-2016).

Certificaten natuurbeheer

- Natuurbeheer: een individueel certificaat voor eigenaren en organisaties die natuur beheren (Staatsbosbeheer, Landschappen, Natuurmonumenten, particulieren via Part-ner).
- Samenwerkingsverband natuurbeheer: een groepscertificaat voor natuurbeheerders die ook formeel samenwerken zoals de Unie van Bosgroepen. In dit geval ziet de organisatie met het groepscertificaat erop toe dat de aangesloten beheerders het afgesproken beheer uitvoeren.

3.4.4 Certificering aanvragen

Collectieven, beheerders en gebiedscoördinatoren kunnen een aanvraag tot certificering indienen bij de Stichting Certificering. Zij kunnen dat digitaal doen via de website van BIJ12. De stichting beoordeelt of het kwaliteitshandboek van de beheerder voldoet aan het Programma van Eisen. Bij een positief oordeel verleent de Stichting Certificering SNL de certificaten natuurbeheer namens de provincie.

Certificering natuurbeheer

Er zijn twee manieren om aan de certificeringsverplichting te voldoen:

1. Individueel: beheerder vraagt een eigen certificaat aan bij de Stichting Certificering SNL. TBO's doen dit rechtstreeks en particulieren doen het via Part-Ner. Een particuliere beheerder kan als beheerder individueel gecertificeerd worden met gebruikmaking van het modelkwaliteitshandboek van Part-Ner. Met een certificaat via Part-Ner heeft de beheerder zelf de regie en eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering en het resultaat. De beheerders met een individueel certificaat worden door de Stichting Certificering geaudit.
2. Groepscertificaat: beheerder sluit zich aan bij een gecertificeerd collectief (zoals de Unie van Bosgroepen).
Een gecertificeerd collectief is als collectief gecertificeerd, waardoor deelnemers aan dit collectief onder de certificering van het collectief vallen. Particuliere beheerders zijn als deelnemer aan het collectief medeverantwoordelijk voor het beheer en het resultaat van het gehele collectief. De Stichting Certificering audit hier het collectief en niet de individuele beheerder.

Certificering agrarisch natuurbeheer

Bij het agrarisch natuurbeheer is er alleen de mogelijkheid van een groepscertificaat. De agrariër sluit zich aan bij een gecertificeerd collectief.

3.4.5 Controle gecertificeerde natuurbeheerders en organisaties via audits

Gecertificeerde natuurbeheerders en organisaties worden periodiek beoordeeld via een audit. Dat is een controlebezoek waarbij wordt nagegaan of de certificaathouder zijn gecertificeerde werkproces op consistente wijze in praktijk brengt en daarmee garant staat voor kwalitatief goed beheer. Het landelijke Programma van Eisen vormt hierbij de leidraad. Uit de audits blijkt of de certificering kan worden voortgezet. Ook kunnen aanwijzingen aan het licht komen over interne of externe factoren die de totstandkoming of instandhouding van de natuurdoelen belemmeren. Dit laatste kan dienen als input voor beleidsvorming door provincies. De bevindingen uit de audits kunnen gevolgen hebben voor reeds verleende subsidies. Dit is het geval wanneer er tijdens een audit door de Stichting Certificering wordt geconstateerd dat er tekortkomingen zijn. Een tekortkoming betekent dat niet aan een of meerdere eisen van het Programma van Eisen wordt voldaan. In dit geval krijgt de beheerder of het collectief een hersteltermijn. Wanneer binnen deze hersteltermijn de tekortkoming(en) niet worden opgelost, kan de Stichting Certificering SNL het certificaat intrekken waarmee het recht op subsidie vervalt.

Consequenties

De consequenties bij het natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer op de subsidie verschillen. Wanneer het certificaat van een agrarisch collectief wordt ingetrokken, moet het collectief alle verleende subsidie in de desbetreffende lopende beschikkingsperiode met terugwerkende kracht terugbetalen. Wanneer het certificaat van een natuurbeheerder of een natuurcollectief wordt ingetrokken, komt vanaf de datum van intrekking de subsidie te vervallen. Daarnaast kunnen de bevindingen uit de audits aanleiding zijn voor de provincie om nadere afspraken met de beheerders te maken over verbetering van de beheerresultaten.

3.5 Monitoring

Monitoring is een essentieel onderdeel van de beheercyclus. De uitvoering van het natuurbeleid en –beheer moet gemonitord worden om te weten of de afgesproken doelen ook gehaald en zo nodig bijgesteld moeten worden. Behalve informatie over de gerealiseerde hectares en het daarvoor benodigde geld, is ook informatie nodig over de resultaten in termen van aantallen dieren en planten. Voor de monitoring van het natuurbeheer en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer is een uniforme landelijke systematiek ontworpen.

3.5.1 Monitoring natuurbeheer

Voor de monitoring van het natuurbeheer is door de gezamenlijke provincies in overleg met de natuurbeheerders een methodiek vastgesteld, die is beschreven in de 'Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS' (2014). In de werkwijze is per beheertype beschreven welke monitoring noodzakelijk is en hoe deze moet worden uitgevoerd. Hiermee kan gestuurd worden op ambities voor het NNN, op prestaties en op inzet van middelen.

Gecertificeerde natuurbeheerders hebben het recht om de monitoring zelf uit te (laten) voeren en krijgen daarvoor via de lumpsumovereenkomst een monitoringssubsidie gebaseerd op de monitoringstarieven zoals vastgesteld in het openstellingsbesluit van de provincie.

3.5.2 Monitoring agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Voor het ANLb zijn twee monitoringssystemen opgezet: één voor beleidsmonitoring en één voor beheermonitoring. De beheer- en beleidsmonitoring worden op elkaar afgestemd voor een effectief en efficiënt agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dat vraagt een nauwe samenwerking en kennis- en gegevensuitwisseling tussen provincies, collectieven, waterschappen en vrijwilligers.

Beleidsmonitoring

Voor agrarisch natuurbeheer zijn de provincies verantwoordelijk voor het uitvoeren van de beleidsmonitoring. Deze moet uitwijzen in hoeverre het ANLb bijdraagt aan de staat van instandhouding van de doelsoorten waarvoor Nederland een internationale verplichting heeft. Met dit landelijke meetnet ANLb beleidsmonitoring wordt de trend in aantallen en/of verspreiding van de VHR-soorten gemeten. Dit gebeurt in de gebieden die beheerd worden met SNL-subsidie en als referentie ook in de gebieden daarbuiten. De resultaten worden via het Netwerk Ecologische Monitoring verzameld. De provincies en soortenorganisaties bepalen samen waar de meetpunten moeten liggen in de provincie.

Vrijwilligers

Een bijzondere rol bij de ANLb-beleidsmonitoring is weggelegd voor de vrijwilligers van soortenorganisaties, die een groot deel van de waarnemingen in het veld doen. Door een app op de mobiele telefoon kunnen waarnemingen ter plekke worden ingevoerd. Er wordt gewerkt met protocollen. Daarin staat precies beschreven hoe het meten moet gebeuren, waar en op welke tijd van de dag. Soms moet ook rekening worden gehouden met omstandigheden zoals de temperatuur en de windsnelheid.

De meetgegevens komen terecht in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Daar worden gegevens gevalideerd. Vervolgens gaan ze naar het Centraal Bureau voor de Statistiek. Dat bewerkt de data tot statistieken en komt jaarlijks met een kwaliteitsrapport over hoe het gaat met de getelde soorten.

Beheermonitoring

Beheermonitoring is bedoeld om meer inzicht te krijgen in de effecten van het beheer en de situering ervan; wordt het juiste beheer uitgevoerd op de juiste plek? De bevindingen vormen de basis voor

bijstellen van het beheer tijdens het seizoen als dat nodig is. De agrarische collectieven dragen zorg voor de beheermonitoring. De collectieven werken voor de beheermonitoring ook samen met vrijwilligers. Vrijwilligers moeten op een uniforme manier gegevens verzamelen en de collectieven regelmatig van recente informatie kunnen voorzien. Er zijn protocollen ontwikkeld voor de beheermonitoring van de leefgebieden. Bij het opstellen van deze protocollen zijn ook soortenorganisaties betrokken. Zij faciliteren ook waar nodig.

De vergoeding voor de beheermonitoring is onderdeel van de SNL-vergoeding die de collectieven krijgen voor het beheer.

Monitoring water

De blauwe diensten worden ingezet voor een bijdrage aan de waterkwaliteit van de KRW watergangen en het verhogen van het waterbergend vermogen. Hiervoor is een monitoringsprogramma van waterschappen en provincies (kwaliteit en kwantiteit) voor het monitoren van de toestand en ontwikkeling van de betreffende parameters.

3.5.3 Monitorings- en rapportagesystematiek op drie niveaus

Provincies voeren de regie bij het maken van afspraken over de uitvoering van de monitoring op gebiedsniveau. In het Bestuursakkoord Natuur hebben Rijk en provincies afgesproken dat zij gezamenlijk een eenvoudige, samenhangende monitoringsystematiek ontwikkelen waarmee invulling gegeven kan worden aan de Europese rapportageverplichtingen. In het Natuurpact is aanvullend afgesproken dat de provincies het kabinet jaarlijks informeren over voortgang van de daarin gemaakte afspraken. Op basis van de door de provincies verstrekte informatie wordt ook de Tweede Kamer geïnformeerd. Daarnaast is in het Natuurpact afgesproken dat de voortgang van de gemaakte afspraken driejaarlijks wordt geëvalueerd door het Planbureau voor de Leefomgeving. Het planbureau benut hiervoor de voortgangsrapportages en de op basis van dit monitoringssysteem verkregen informatie. Provincies realiseren hiermee een monitorings- en rapportagesystematiek die noodzakelijk is voor alle drie de niveaus: de Europese, rijks- en provinciale rapportages. Hiermee kan resultaatgerichter en efficiënter informatie worden verzameld die beter is toegesneden op de informatiebehoefte zoals besproken in het Natuurpact.

3.6 Informatiemodel Natuur (IMNa)

Het IMNa is een standaard voor uniforme (digitale) uitwisseling van natuurgegevens. Het IMNa is een gestructureerde logische beschrijving van definities en samenhang van gegevens; een taal met een eenduidige grammatica. In het IMNa worden de definities en informatie-samenhang beschreven van bijvoorbeeld een natuurbeheerplan of een kwaliteitsdossier. Het IMNa is daarmee de basis voor alle technische uitwisselstandaarden.

Het IMNa is de overkoepelende naam van vier productmodellen en het is de basis voor meerdere IMNa-uitwisselstandaarden. Uiteindelijk zijn die IMNa-uitwisselstandaarden het belangrijkste en daarmee wordt in de praktijk gewerkt. Bijvoorbeeld voor de uitwisseling van een beheertypekaart of een subsidieaanvraag voor het SNL. Technische mensen en GIS-medewerkers van provincies en ketenpartners zijn de belangrijkste gebruikers. In IMNa staan veel definities die een grote inhoudelijke impact hebben, zoals de definitie van een ingericht natuurgebied of beheergebieden die wel of niet mogen overlappen. Bij een subsidieaanvraag zijn de kaarten en gegevens conform IMNa of liever gezegd de daarop gebaseerde uitwisselstandaard, bijvoorbeeld bij het aanleveren van natuurbeheerplannen. De gegevensset voor informatie-uitwisseling in de keten ligt vast in IMNA.

Ontstaan IMNa

Het IMNa is in het leven geroepen bij de invoering van het SNL als een concretisering van de Index Natuur en Landschap naar digitaal uitwisselbare natuurinformatie. In de jaren daarna is IMNa uitgebreid naar een standaard die de logica en samenhang van andere informatiedomeinen in de natuurketen beschrijft. Het doel is nu verbreed naar “Eén natuurtaal voor een uniforme digitale uitwisseling van natuurgegevens”.

3.7 Catalogus GroenBlauwe Diensten

De Catalogus GroenBlauwe Diensten (CGBD) is een gereedschapskoffer waarmee overheden regelingen kunnen ontwikkelen op gebied van aanleg en beheer van natuur, landschap, water, recreatie en cultuurhistorie. Wanneer de overheden het beheer conform de catalogus vormgeven en vergoeden, mag ervan uit worden gegaan dat het beheer voldoet aan de voorwaarden op het gebied van staatssteun van de Europese Commissie. De CGBD is in 2007 goedgekeurd door de Europese Commissie (N577/2006), in 2010 aangepast (goedkeuring EU in 2011, N323/2010) en is eind 2018 opnieuw goedgekeurd.

De CGBD bevat een overzicht met maximale vergoedingen die Nederlandse overheden grondeigenaren mogen geven die een GroenBlauwe Dienst leveren. Voor deze diensten is een maximumbedrag bepaald om oneerlijke staatssteun te voorkomen.

Als Nederlandse overheden groenblauwe diensten willen vergoeden, dan kunnen zij met de CGBD zelf regelingen en diensten voor grondgebruikers opstellen. De diensten kunnen gaan over natuur en landschap, maar ook over cultuurhistorie, recreatie en waterbeheer.

De Europese Commissie vraagt Nederland erop toe te zien dat overheden volgens de catalogus werken en geen overcompensatie toepassen bij betaling voor groenblauwe diensten. Om hieraan te voldoen hebben de provincies BIJ12 opdracht gegeven om de onafhankelijke Adviescommissie GroenBlauwe Diensten in het leven te roepen. Deze Adviescommissie toetst de regelingen die worden opgesteld door andere overheden op het voldoen aan de vereisten voor staatssteun. Eigenaren van regelingen (bijvoorbeeld provincies) blijven echter zelf verantwoordelijk voor het werken met de catalogus. BIJ12 heeft de Catalogus GroenBlauwe Diensten in beheer en verzorgt de onderbouwing voor de inhoud.

Flexibel instrument

De catalogus is een flexibel instrument. Jaarlijks kan de catalogus worden aangepast aan de wensen van de gebruikers. Hiervoor is wel goedkeuring nodig van de Europese Commissie. De catalogus is opgesteld door de gezamenlijke provincies, verenigd in het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Ministerie van LNV.

Catalogus als gereedschapskist

In de Catalogus GroenBlauwe Diensten worden geen beleidsmatige beslissingen genomen. Het is puur een gereedschapskist voor het ondersteunen van een beleidsmatige beslissing, bijvoorbeeld voor het beschikbaar maken van een regeling voor specifieke wensen in een gebied (regionaal maatwerk).

Vergoedingen Catalogus GroenBlauwe Diensten en het SNL

Voor het agrarisch natuurbeheer wordt voor het bepalen van de vergoedingen gebruik gemaakt van de methodiek conform de Catalogus GroenBlauwe Diensten. Tarieven voor SNL kunnen afwijken van de Catalogus GroenBlauwe Diensten, omdat in de catalogus maximale tarieven zijn opgenomen, terwijl voor de SNL al rekening is gehouden met gebiedsspecifieke kenmerken, waardoor de tarieven lager uitvallen.

4 Subsidie- en uitvoeringsproces

De uitvoering van het SNL gebeurt via een vast jaarlijks proces van subsidieaanvraag door beheerders en subsidieverlening door de provincies. Subsidiering via SNL komt tot stand via een samenspel van partijen: agrarische collectieven, natuurcollectieven, particuliere beheerders, gebiedscoördinatoren, terreinbeheerders, provincies en RVO.nl. Deze partijen leveren allen op bepaalde momenten in het proces een bijdrage.

4.1 Openstellingsbesluit

Via de jaarlijkse openstellingsbesluiten geeft de provincie aan hoeveel budget er beschikbaar is (en desgewenst voor welke gebieden, beheerders en/of beheertypen). Subsidie voor het SNL kan alleen aangevraagd worden als de regeling wordt opengesteld in de provincie. In het provinciale openstellingsbesluit staat of de subsidie wordt opengesteld en hoeveel subsidie beschikbaar is (subsidieplafonds). Het model-openstellingsbesluit stellen de provincies gezamenlijk op. De uitwerking van het provinciale openstellingsbesluit verschilt per provincie.

- De aanvraagperiode voor Natuurbeheer is van 15 november tot en met 31 december.
- De aanvraagperiode voor ANLb is in principe de maand juni. In de praktijk verschilt de openstelling per provincie.

Openstelling van de SKNL kan, als de provincie daartoe besluit, door het jaar heen plaatsvinden.

4.2 Subsidietraject: van aanvraag tot betaling

In het SNL is subsidie mogelijk voor natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer en landschapsbeheer. Natuurbeheerders en agrarische collectieven kunnen subsidie aanvragen voor een natuurbeheertype of landschapstype, voor een of meerdere leefgebieden en/of de categorie water met een looptijd van zes jaar.

Aanvraagprocedure

De subsidieaanvragen worden ingediend bij de provincie. Daarbij moet eerst een aantal hoofdvragen worden beantwoord:

- *Gaat het om beheer van bestaande (agrarische) natuur of om kwaliteitsimpulsen?*
Bij subsidieaanvragen voor kwaliteitsimpulsen gaat het om incidentele investeringen om de kwaliteit van een gebied te verbeteren;
- *Behoort de aanvrager tot de doelgroep?*
Bepaalde groepen zijn uitgesloten voor subsidies natuurbeheer, zoals waterschappen, drinkwaterbedrijven en gemeenten voor zover het gaat om terreinen, waarvoor zij op 31 december 2009 geen beheersubsidie krijgen.
- *Is de aanvrager wel of niet gecertificeerd?*
- *Is de locatie voormalig gemeenteterrein en was de locatie op moment van overdracht natuur?*
Voormalig gemeenteterreinen ontvangen alleen subsidie als de terreinen na de overdracht zijn omgevormd tot natuur. Als de gronden al natuur zijn op het moment van overdracht komen ze niet in aanmerking voor subsidie.

Om het proces van aanvragen, beschikken en controleren eenvoudiger te maken, worden er zo min mogelijk eisen en voorwaarden opgenomen in de provinciale natuurbeheerplannen en de verordening. Ook is er veel administratieve winst behaald door een vereenvoudigde aanvraagprocedure. Goede voorlichting over subsidiemogelijkheden en- voorwaarden (digitaal) verhoogt de kwaliteit van de aanvragen. Een aanvrager moet gemakkelijk kunnen achterhalen waar hij welke informatie (helder en concreet) kan vinden. Door ook de aanvraag voor indiening al te (laten) checken op het natuurbeheerplan wordt het overgrote deel van de aanvragen op de juiste wijze ingediend. Daardoor kan de beschikking (soms veel) eerder worden afgegeven en krijgt de aanvrager dus eerder duidelijkheid. Het bij de aanvraag aanleveren van een digitaal kaartbestand met de buitengrenzen is verplicht. Dit geldt als eis bij de certificering.

Bij de beoordeling van een aanvraag door provincies en/of RVO, aan de hand van het natuurbeheerplan, wordt gezien of de percelen in het juiste gebied liggen en of het juiste beheertype is aangevraagd. Een subsidieaanvraag kan worden afgewezen omdat een aanvrager is uitgesloten van subsidie of omdat het subsidieplafond voor de beheersubsidie is bereikt. Een subsidieaanvraag kan ook worden afgewezen omdat deze niet voldoet aan de inhoudelijke of procedurele eisen uit de verordening of het natuurbeheerplan.

4.2.1 Subsidie Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer en water

Sinds 1 januari 2016 kunnen alleen agrarische collectieven subsidie aanvragen voor ANLb. Een agrarisch collectief is eindbegunstigde van de subsidie.

Voor het verkrijgen van subsidie is een samenhangende gebiedsaanvraag vereist. Dit is een samenhangend ecologisch effectief en economisch efficiënt plan van een agrarisch collectief voor het uitvoeren van agrarisch natuur- en landschapsbeheer in een bepaald gebied. Dit plan moet in nauwe afstemming met gebiedspartners tot stand komen. Per (deel van het) leefgebied kan maar één aanvraag worden ingediend. In de gebiedsaanvraag vraagt het collectief subsidie aan voor een gemiddeld hectarebedrag voor een of meerdere leefgebieden. Het gemiddelde bedrag wordt per leefgebied of deelgebied bepaald.

Het collectief dient een aanvraag of een uitbreiding op een al lopende subsidie in bij de provincie, dit heet de gebiedsaanvraag. Hierin beschrijft het collectief welke beheeractiviteiten in het werkgebied kunnen worden uitgevoerd om de doelen uit het natuurbeheerplan te realiseren. Op grond van de SVNL moet de aanvraag voldoen aan de beoordelingscriteria zoals in het natuurbeheerplan zijn opgenomen, inclusief de daarbij aangeduide kaarten.

Lopende subsidie gestart voor 2016

Er zijn ook lopende agrarische natuurbeheersubsidies binnen SNL, die zijn ingegaan vóór 1 januari 2016, en na 2016 doorlopen (6-jarige contracten). Beheerders die niet overgestapt zijn naar de gebiedsaanvraag van het agrarisch collectief dienen het huidige subsidiecontract uit onder de voorwaarden van het oude contract. Sinds 2014 is deze vorm van subsidie voor agrarisch natuurbeheer alleen mogelijk via deelname aan een collectief beheerplan. Dit is een gezamenlijk plan voor al het agrarisch natuurbeheer in een bepaald gebied. Een gebiedscoördinator stelt dit plan op en maakt jaarlijks afspraken met de deelnemende beheerders. De gebiedscoördinator geeft jaarlijks het collectieve beheer op. Met de start van het ANLb in 2016 kan deze vorm van subsidie niet meer aangevraagd worden.

4.2.1.1 Aanvraag in behandeling

Als de openstellingsperiode is gesloten, gaat de provincie in samenwerking met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) aan de slag met het beoordelen van de binnengekomen (uitbreidings) aanvragen. De provincies beslissen, na interne beoordeling en na advies van RVO, op de (uitbreidings) aanvragen. De provincies doen de ecologische beoordeling en RVO kijkt naar EU-conformiteit en subsidiabiliteit. Als de subsidie toegekend wordt, ontvangt het collectief van de provincie een beschikking met informatie over het totaalbedrag, de looptijd, de betalingswijzen en de voorwaarden voor de subsidie. Dit vindt in het najaar plaats. Als de (uitbreidings)aanvragen zijn ingediend en de provincies de aanvragen gaan beoordelen en beschikken, maken de collectieven afspraken maken met hun beheerders over het beheer dat zij verwachten uit te gaan voeren in het komend jaar. Als de beschikking is ontvangen, leggen de collectieven de afspraken vast in het 'jaarlijks beheerplan'. Dit plan moet met ingang van beheerjaar 2018 voor 15 december ingediend worden bij RVO.nl. Deze werkwijze is vastgelegd in de administratieve organisatie van de provincies.

Jaarlijkse cyclus ANLb

- Voor 15 december: indienen jaarlijks beheerplan komend beheerjaar. Dit is een opgave van de beheeractiviteiten op perceelsniveau per leefgebied/deel van een leefgebied. Het toevoegen van percelen en beheeractiviteiten kan tot en met 15 mei voor zover het beheer betreft dat nog niet gestart is, dus niet voor landschapselementen of ander jaarrond beheer.
- Voor 15 mei: betaalverzoek indienen. Hiermee worden de omvang en ligging van de percelen, het leefgebied en grondgebruik vastgelegd. Het terugtrekken van percelen met de daarbij horende beheeractiviteit kan tot en met 30 september, tenzij op deze percelen een controle is uitgevoerd en/

of aangekondigd.

- Voor 1 oktober: verantwoording jaarlijks beheer. Dit is een overzicht van de daadwerkelijk uitgevoerde beheeractiviteiten.
- In november: voortgangsgesprek provincie – collectie. In deze gesprekken wordt zowel teruggeblikt als vooruitgekeken. Een format voor de inhoud van de gesprekken staat op de website van [BIJ12](#).

4.2.1.2 Audits

Voor een toelichting, zie onderdeel 3.4.5.

4.2.1.3 Sancties en kortingen

Fouten of afwijkingen die tijdens controle en beoordeling worden geconstateerd, kunnen leiden tot een korting op de subsidie van het collectief. Er zijn twee soorten controles: administratieve controles en veldcontroles. De korting kan bestaan uit een correctie van de jaarvergoeding en eventueel een extra korting. Als de overtreding de eerdere beheerjaren raakt kan er ook een terugvordering nodig zijn.

4.2.1.4 Betaling ANLb

Vanaf 15 januari gaat RVO normaal gesproken over tot uitbetaling van de subsidie aan het collectief over het voorgaande beheerjaar. De collectieven zorgen zelf voor uitbetaling aan de individuele beheerders.

Uitbetaling lopende subsidie gestart voor 2016 (SNL-a)

Voor uitbetaling moet de individuele beheerder tijdens de subsidieperiode elk jaar een betaalverzoek doen voor uitbetaling van de subsidie. Een betalingsverzoek wordt gedaan in de Gecombineerde opgave (een jaarlijkse opgave voor agrarisch ondernemers) van de RVO via www.mijn.rvo.nl.

4.2.2 Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer

Gecertificeerde eigenaren of erfpachters van grond kunnen beheersubsidie aanvragen voor het beheer van een beheertype op basis van de Index Natuur en Landschap. Een beheertype beschrijft aan welke terreinkenmerken het terrein moet voldoen. Beheertypen mogen elkaar meestal niet overlappen. Op een oppervlakte kan één natuurbeheertype worden aangevraagd.

Bij de subsidie voor natuurbeheer moet de beheerder zijn terrein openstellen. Het natuurterrein is opengesteld als het minimaal 358 dagen per jaar fysiek bereikbaar en gratis toegankelijk is.

Openstellingbijdrage (tot 1-1-2018 Recreatietoeslag)

De openstellingsbijdrage (voorheen recreatietoeslag) is een vergoeding voor de kosten voor het openstellen van een terrein voor recreanten. Deze bijdrage is alleen aan te vragen in combinatie met een aanvraag voor beheersubsidie natuur. De openstellingsbijdrage bestaat uit twee onderdelen, een bijdrage voor voorzieningen en een bijdrage voor toezicht. De provincie bepaalt of voor beide – of een van beide – onderdelen subsidie beschikbaar wordt gesteld.

Schaapskuddes

In sommige provincies is een toeslag voor natuurbeheer met schapen mogelijk. Dit beheer wordt gevoerd met een door een herder (de 'scheper') geleide gescheperde schaapskudde.

Vaarvergoeding

Voor het in stand houden van een natuurbeheertype op een natuurterrein waar men alleen met een vaartuig kan komen, vertrekken provincies een toeslag. Als een natuurterrein in een dergelijk gebied ligt, wordt deze toeslag automatisch verstrekt. Let wel: de provincie bepaalt in haar openstellingsbesluit of zij budget beschikbaar stelt voor deze toeslag.

Monitoringstoelage

Gecertificeerde aanvragers kunnen een toeslag aanvragen voor het bewaken van de kwaliteit van het natuurbeheertype op een natuurterrein. De natuurbeheertypes waarvoor de mogelijkheid tot een toeslag geldt en de tarieven hiervoor staan in het openstellingsbesluit van de provincie.

Geïntegreerde beschikking voor meerdere doelen: lump sum

Sinds 2014 wordt met de grotere beheerders (vanaf 75 ha), en sinds 2017 voor collectieven van beheerders, gewerkt met de lumpsum-benadering. De verwachting is dat daarmee een forse vereenvoudiging te realiseren is. Juridisch zijn overeenkomsten, die beschikkingen vervangen, niet toegestaan. Op grond van alleen een meerjarenovereenkomst kan dus geen subsidie worden verleend. Subsidieverlening moet plaatsvinden via een beschikking op grond van de SVNL en/of de SKNL. In beide verordeningen moeten activiteiten, bedragen en voorwaarden zijn geregeld. In de bijbehorende uitvoeringsovereenkomst worden concrete afspraken gemaakt over de verplichtingen op hoofdlijnen uit de subsidiebeschikking. Daardoor ontstaat voor de beheerder meer flexibiliteit in het meerjarig programmeren en uitvoeren van projecten. Er is namelijk minder sprake van strikte jaarschijven en administratieve rompslomp per project. Dit leidt ook tot minder bezwaar- en beroepsprocedures en minder administratieve lasten bij beheerder en overheid en tot meer speelruimte bij en vertrouwen in de gecertificeerde beheerder.

In de toekomst kan dit nog verder worden vereenvoudigd door het afgeven van één (geïntegreerde) beschikking voor meerdere doelen, zoals beheer, inrichting, waardevermindering bij omzetten landbouwgrond, organisatiekosten. Met één subsidieaanvraag en één subsidiebeschikking in plaats van afzonderlijke beschikkingen voor meerdere doelen kan een eenvoudiger administratief regime worden gerealiseerd. Bij de keuze voor een geïntegreerde beschikking voor meerdere doelen verdienen de volgende aspecten aandacht. Over belangrijke activiteiten (zoals verwerving) moet (al eerder) overeenstemming met gebiedspartijen zijn bereikt. Financiering van programma's/projecten om de kwaliteit van de natuur te ontwikkelen (regionaal maatwerk) is alleen mogelijk als deze projecten aansluiten bij het regionaal uitvoeringsprogramma met betrokkenheid van het beheerdersoverleg. Dan is er zekerheid dat deze kwaliteitsimpulsen in breder gebiedsgericht verband zijn beoordeeld.

4.2.2.1 Audits

Voor een toelichting, zie onderdeel 3.4.5.

4.2.2.2 Betaling

De jaarlijkse voorschotbetalingen (na afloop van het beheerjaar) vinden ambtshalve plaats, dat wil zeggen dat de beheerder geen verzoek tot voorschotbetaling hoeft in te dienen.

4.3 Monitoring

Monitoring is een belangrijk onderdeel van de beheercyclus omdat in kaart gebracht moet worden of de gestelde doelen ten aanzien van de uitvoering van het natuurbeleid en het natuurbeheer gehaald worden. Zo nodig moeten de doelen of het beheer worden bijgesteld. In hoofdstuk 3.5 wordt de beleids- en beheermonitoring van het (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer toegelicht.

4.4 Controle door NVWA

Voor het ANLb controleert de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) vanaf 2016 jaarlijks een jaarlijks op basis van EU-regelgeving vast te stellen percentage van alle beheeractiviteiten in het veld, bij de agrarische collectieven. Hierbij wordt rekening gehouden met de controleresultaten van het voorgaande jaar. Het gaat in totaal om ongeveer 15.000 tot 20.000 beheeractiviteiten. De NVWA bundelt deze activiteiten op basis van locatie, de te controleren activiteit, de omvang ervan en de noodzakelijke expertise van de inspecteur. De 15.000 tot 20.000 individuele beheeractiviteiten worden daarmee teruggebracht naar circa 900-1.300 controleopdrachten/veldbezoeken.

Het controleren van het genoemde percentage van de beheeractiviteiten is een controlevoorschrift vanuit de Europese regelgeving en is nodig voor de acceptatie van het stelsel door de Europese Commissie. Voorwaarde is namelijk dat een 100% administratieve controle wordt ondersteund door een bepaald percentage controles ter plaatse. Bij een overtreding van een toepasselijke wet- en/of regelgeving zal de inspecteur optreden.

5 Beheerorganisatie SNL

Het SNL is een landelijk stelsel. Een breed netwerk aan betrokken partijen draagt daarvoor een gezamenlijke verantwoordelijkheid: de twaalf provincies, het IPO, BIJ12 (de interprovinciale uitvoeringsorganisatie), de RVO de NVWA, natuurbeheerders, Boeren Natuur.nl, agrarische collectieven, natuurcollectieven, Part-Ner, UvB, gebiedscoördinatoren, (agrarische) natuur- en soortenorganisaties, (agrarisch) natuurbeheerders en het ministerie van LNV. Al deze partijen overleggen door het jaar heen op over de uitvoering van het natuurbeheer. Ook op provinciaal niveau vindt regelmatig overleg plaats. De uitvoering van het SNL gebeurt, zoals in hoofdstuk 4 beschreven, via een jaarlijks proces van enerzijds het natuurbeheerplan (kaders) en anderzijds de openstelling (financiering) voor subsidieaanvraag door (collectieven) van beheerders en subsidieverlening door de provincies. Het proces is uitgewerkt in procesbeschrijvingen en een zogenaamde timeline waarin is aangegeven welke acties op welk moment plaatsvinden en door wie. Deze procesbeschrijvingen en de timeline zijn te vinden op de website van [BIJ12](#).

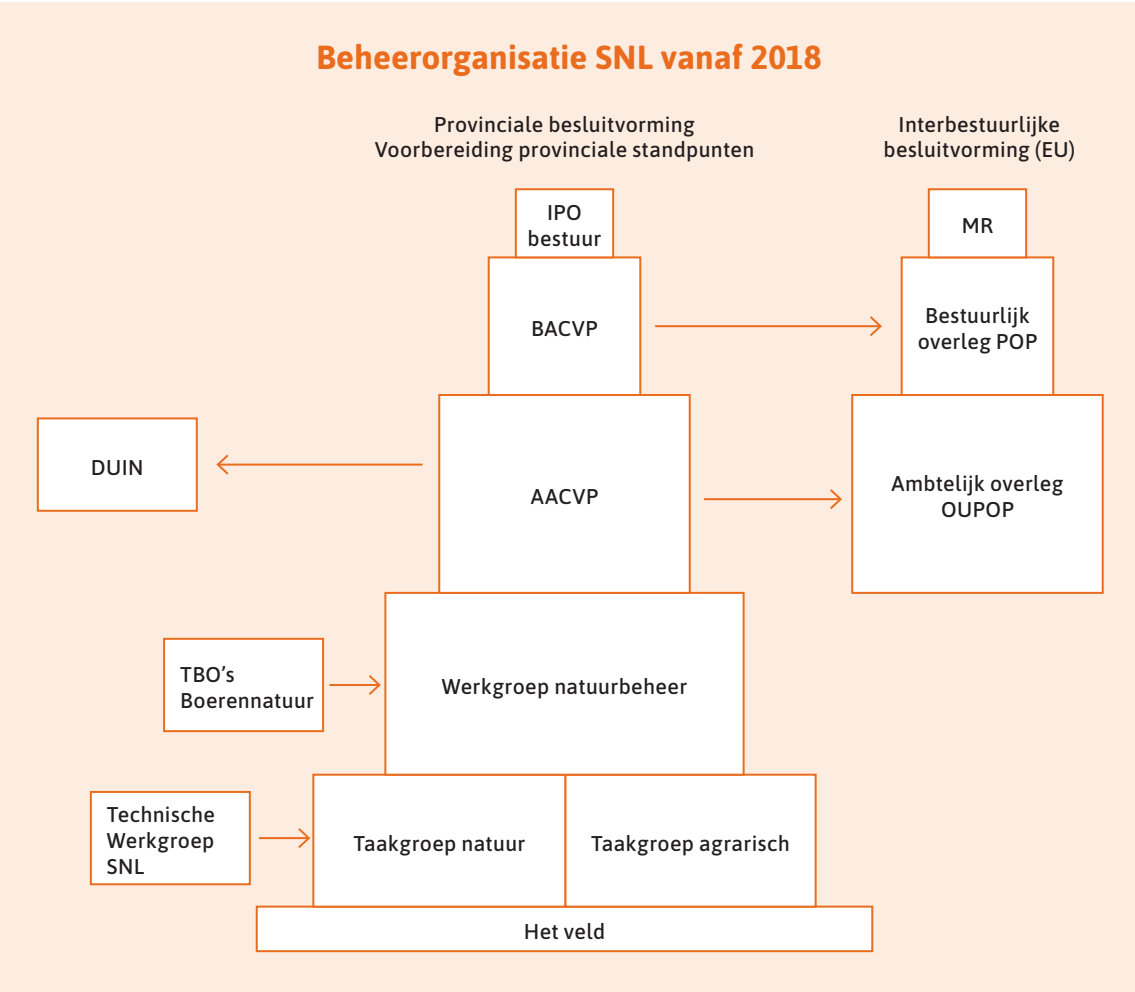
Overlegstructuur beheerorganisatie

Om het overleg tussen de betrokken partijen te stroomlijnen, is een beheerorganisatie ingericht. Hierbinnen vindt overleg plaats tussen provincies, TBO's, agrarische koepels, RVO.nl, NVWA en LNV. Oorspronkelijk bestond de beheerorganisatie uit drie domeinen:

1. Overleg tussen overheden en beheerders (Domein Stelsel en Index): primair gericht op het beleidsinhoudelijke beheer van het stelsel, de Index Natuur en Landschap, de Catalogus Groenblauwe Diensten en het normkostensysteem.
2. Overleg tussen overheidspartijen onderling (Domein Aansturing Diensten): over de technische uitvoering van het stelsel, de aansturing van de uitvoerende diensten en uitvoeringslasten.
3. Overleg tussen provincies onderling (Domein Regelingen en de Digitale Keten Natuur): Dit gaat over de besluitvorming en uitvoering van SNL-regelingen, alsmede over de financiering van het stelsel.

In 2017 is een actie in gang gezet om deze structuur efficiënter vorm te geven. Toen is een aangepaste structuur ontworpen, waarbij enige gremia zijn gecombineerd. In 2018 is deze structuur, weergegeven in figuur 1, geïmplementeerd.

Figuur 1: Beheerorganisatie SNL vanaf 2018

6 Financiële consequenties en uitvoering

Uitvoeringskosten SNL

De invoering van het SNL op basis van de herijking van 2013-2014 heeft een verlaging van de uitvoeringskosten voor overheden opgeleverd. Dit komt met name door de collectieve benadering die een deel van de uitvoering overgenomen hebben. Daarnaast zijn de kosten voor de uitvoering voor natuurbeheer grotendeels verschoven van RVO.nl naar de provincies. RVO beoordeelt en betaalt nog steeds de subsidies voor het ANLb, met name vanwege haar rol als Europees betaalorgaan. De uitvoeringskosten voor het ANLb belopen in 2018 een bedrag van naar verwachting ongeveer € 12 miljoen. De subsidies voor het natuurbeheer beliepen in 2016 een bedrag van € 130 miljoen. Voor agrarisch beheer werd circa € 60 miljoen aan subsidie uitgegeven. De subsidies voor inrichting en functieverandering bedroegen € 35 miljoen.

Begrippenlijst

Afkortingen

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	ANLb
Ambtelijke Adviescommissie Vitaal Platteland	AACVP
Bestuurlijke Adviescommissie Vitaal Platteland	BACVP
Bureau Beheer Landbouwgronden	BBL
Catalogus GroenBlauwe Diensten	CGBD
Directeurenoverleg Uitvoering Natuur en landschap	DUIN
Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	GLB
Kaderrichtlijn Water	KRW
Informatiemodel Natuur	IMNa
Interprovinciaal Overleg	IPO
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid	LNv
Nationale Databank Flora en Fauna	NDFF
NatuurNetwerk Nederland	NNN
Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit	NVWA
Plattelands-ontwikkelingsprogramma	POP
Programma Beheer	PB
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	RVO
Stelsel Natuur en Landschap	SNL
Subsidieverordening Natuur en Landschap	SVNL
Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap	SKNL
Terreinbeherende organisatie	TBO
Vogel- en habitatrichtlijn	VHR
Wet natuurbescherming	Wnb

Begrippen

Administratieve organisatie	De Administratieve Organisatie kan worden omschreven als 'het complex van organisatorische maatregelen voor gegevensverwerkende processen in een organisatie, gericht op de informatieverzorging voor het besturen en functioneren van de organisatie en voor het afleggen van verantwoordingen'. Om meer en beter inzicht te krijgen in het functioneren van een organisatie vindt Interne Controle plaats. De Interne Controle kent daarbij een aantal preventieve maatregelen, de zogenoemde toetsingscriteria voor de beoordeling van de gedelegeerde bevoegdheden, de effectiviteit en doelmatigheid van de processen en de beveiliging van waarden of gegevens. De toetsingscriteria voor de effectiviteit en doelmatigheid van processen hebben over het algemeen betrekking op verschillende aspecten (van uitvoering). Wat er gedaan moet worden en door wie, hoe de handelingen moeten worden uitgevoerd en wanneer de handelingen moeten worden verricht, wordt binnen deze toetsingscriteria geregeld.
Beheerplan	Plan waarin het agrarisch collectief aangeeft op welk perceel welk beheer wordt uitgevoerd.
Betaalaanvraag	Aanvraag van het agrarische collectief voor betaling over het beheer dat in het betreffende jaar is uitgevoerd.

BIJ12	Sinds 1 januari 2014 is BIJ12 operationeel. In deze organisatie zijn de uitvoeringsactiviteiten ondergebracht die de provincies gezamenlijk doen. Het betreft: a. de coördinatie van de uitvoering van het subsidiestelsel Natuur en Landschap; b. het beheer van gemeenschappelijke informatiesystemen; c. het verzorgen van schade-uitkeringen bij erkende schades door beschermde diersoorten aan landbouw, bosbouw en visserij en het adviseren over het voorkomen van deze schades; ·d. het opstellen van adviezen over schade door grondwateronttrekkingen en –winningen; ·e. de (proces)coördinatie van monitoring, dataopslag, informatie, analyse en rapportages van natuurgegevens, met name voor de verantwoording richting Rijk en EU; en f. ondersteuning van de uitvoering van het Programma Aanpak Stikstof voor 12 provincies en 3 ministeries door onder andere gebruikers te ondersteunen en rapportages te verzorgen. De werkzaamheden van BIJ12 zijn beleidsarm. De provincies bepalen de beleidskaders en hebben ruimte het eigen beleid te bepalen en haar eigen invulling te geven. Met BIJ12 zijn gezamenlijke uitvoerende werkzaamheden van de provincies samengebracht in één organisatie. Het betreft concrete uitvoeringstaken en taken ter ondersteuning daarvan.
Catalogus Groenblauwe Diensten	De Catalogus Groenblauwe Diensten is een overzicht van de maximale vergoedingen die Nederlandse overheden grondeigenaren mogen geven die een groenblauwe dienst leveren. Deze diensten kunnen gaan over natuur en landschap, cultuurhistorie, recreatie of waterbeheer.
Collectieve aanvraag	Aanvraag gedaan door een gecertificeerd collectief (natuur en agrarisch) of door een collectief van gecertificeerde deelnemers (natuur).
Cumulatie/Double funding	Meerdere subsidies voor hetzelfde gebied en voor dezelfde activiteiten. Cumulatie is niet toegestaan.
EU-conformiteit	De omschrijving van Europese regels plus de invulling die lidstaat Nederland daaraan heeft gegeven.
Gebiedsaanvraag	Aanvraag voor subsidie door agrarische collectieven.
Index Natuur en Landschap	De Index Natuur en Landschap beschrijft welke typen natuur, agrarische natuur en landschap we kennen in Nederland en is de basis voor de natuurbeheerplannen van de provincies.
Lump-Sum	Aanvraag voor subsidie door natuurbeheerders.

Basisboek Subsidiestelsel Natuur en Landschap

RVO

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert ondernemend Nederland bij duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving.

Vogel- en Habitatrichtlijn

De Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) zijn door de Europese Unie opgesteld om de biologische biodiversiteit in Europa in stand te houden. In deze richtlijnen wordt aangegeven welke planten en dieren en hun natuurlijke habitats (leefgebieden) beschermd moeten worden door de lidstaten van de Europese Unie. De Vogelrichtlijn (VR) is gericht op in het wild levende vogelsoorten. De Habitatrichtlijn (HR) is gericht op dier- en plantensoorten. De richtlijnen zorgen voor gebieds- en soortenbescherming in Europa.

Leidseveer 2
3511 SB Utrecht

t 085 - 486 22 22
f 085 - 486 22 33

info@bij12.nl

bij12.nl

Dit is een publicatie van BIJ12

Foto's: Sjon.nl

